

Ideile umanitare ale lui Traian Demetrescu

„Marile sensaţiuni de simpatie şi de admiraţiune se desvoltă, mai generoase, în inimile celor învinşi".

Moartea este una dintre chestiunile, de care a fost obsedat sufletul chinuit al lui Traian Demetrescu. Misterul de care este învăluită i s'a părut un problem insolubil. Contrariu celor cari cred că moartea este încetarea oricărei existenţe, dânsul nu ştia ce să creadă. Necunoscutul acela în care toţi vor trebui mai curând sau mai târziu să fie cufundaţi, l-a îngrozit mult, sugerându-i idei cât tot se poate mai dezolante.

„Să vorbim drept: în faţa morţii omul se simte laş, fricos şi-i dispar depe buze cuvintele împrumutate dela filosofia lui Schopenhauer sau a lui Leopardi. N'are timp să mai judece viaţa, să-i facă bilanţul mizeriilor şi plăcerilor cuprinse într'ânsa; fundul groapei îi apare cu veşnica-i ironie a necunoscutului, cu problematicul punct de întrebare : ce este *dincolo* ? Fie ateu sau credincios, fie metafizic sau materialist, — *clipa din urmă* reduce pe toţi la aceeaş spaimă şi părere de rău de a părăsi viaţa. Nimeni nu moare nepăsător sau vesel". (1).

Însă până să ajungă la marginea groapei gata să-l înghită, omul are de luptat pentru existenţă.

Arzătorul problem al luptei pentru existenţă a preocupat mult şi pe Traian Demetrescu, care de timpuriu a văzut marile nedreptăţi din omenire. A observat, că răsplata celor mai mulţi nu este potriviţă cu meritul şi că de bunurile vieţei profită mai totdeauna, tocmai cei cari le merită mai puţin ori nu le merită de loc.

Este neîndoelnic, că cele ce i-au atras atenţia asupra aprigei lupte dintre capital şi muncă, au fost în primul rând nemulţumirile pe cari el însuşi le-a îndurat din cauza sărăciei.

Caracteristica unui suflet superior este şi aceea, că dela cazuri individuale sau particulare se ridică la cazuri generale, găsind unele analogii, pe cari uneori le toarnă în formula unor adevăruri eterne.

Convingerea lui a fost, că pentru a şti ce este suferinţa altora, pentru a o simţi şi înţelege pe deplin, — trebuie ca tu însuţi să fi suferit.

Din acest punct de vedere este sugestiv poemul său în proză, intitulat *Durere*.

„Treceam în fiecare zi pe lângă atelierul unui cioplitor de cosciuguri. Cânta totdeauna, şi era vesel.

„Veselia lui mi se părea hidoasă; meseria lui trebuia să-l înveţe a cugeta, a filosofa.

„Şi îmi ziceam : iată un negustor care îşi râde de mustriii lui : morţii.

„Mă ferii de a mai trece pe acolo.

„Târziu, însă, din întâmplare, iarăşi trecui prin strada aceea. Privii prin geamurile atelierului: meşteşugarul bătea cuie în scândurile unui cosciug mic şi plângea.

„Un vecin îmi spuse că i-a murit copilul.

„De atunci adeseori l-am zărit abătut, cu lacrimile în ochi.

„Şi am înţeles că numai din propria noastră durere putem simţi durerea altora". (2).

Din aproape tot ce a scris Traian Demetrescu se desprinde o adâncă compătimire pentru cei nenorociţi, pentru cei nedreptăţiţi, cei urgisiţi.

Ca desăvârşit umanitarist, el făcea abstracţie de naţionalitatea celui nedreptăţit. El socotea ca fraţi, pe toţi cei ce sufer pe nedrept. De aceea dânsul n'a fost şi nici nu putea să fie antisemit. El a fost filantrop în cel mai înalt înţeles al cuvântului, adică iubitor de oamenii nenorociţi şi nedrpetăţiţi.

Fiinţe ca Traian Demetrescu nu pot fi nici simpatizate măcar, nu numai că nu vor fi iubite, de către cei înguşti la minte, cari, pentru a te ajuta sau a nu te nedreptăţi, se interesează mai întâiu din ce naţie faci parte.

Pe timpul lui, muncitorii continuau încă a fi foarte nedreptăţiţi. Lupta dintre bogaţi şi săraci, dintre tari şi slabi era foarte aprigă.

Partidul muncitoresc dela noi începuse să se deştepte. La cârma ţării se perindau alternativ partidul liberal sau partidul conservator, — amândouă partide burgheze, dela cari muncitorimea nu putea aştepta nici o îmbunătăţire serioasă.

Afară de acestea două, mai era tânărul partid socialist, condus de câţiva fruntaşi idealişti pe atunci. După cum era firesc, Traian Demetrescu a făcut parte din el. A colaborat la „Lumea Nouă", care era organul oficial al partidului, şi la „Evenimentul literar".

După cât ştim, această colaborare a fost mai mult literară. Articole de politică militantă nu-i cunoşteam.

A mai colaborat la „Adevărul" — atât cel politic cât şi cel literar — care deşi nu era socialist, avea însă o nuanţă vădit democratică.

Ideile sale socialiste se desprind — deşi cam vag — din poezia lui *Muncitorilor*, făcută în anul 1896, pentru ziua de 1 Mai, sărbătoarea muncitorimei de pretutindeni :

In Mai când rozele'nfloresc,
Scăldate'n aurul de soare,
Popoarele sărbătoresc
A muncei sfântă sărbătoare ;
Şi'mbătrânita omenire
In nedreptăţi şi în dureri,
E tânără ca'ntreaga fire,
Sub cerul dulcei primăveri !

Voroadele, prin cugetare,
In ziua asta 'şi dau cuvânt,
Să steargă tronuri şi hotare,
Să fie pace pe pământ ;
Destule uri, destule patimi
Ne-au dus l'acelaşi crud omor ;
Săracii nu mai au nici lacrimi
Să'şi plângă chinurile lor ...

Şi până când să ni se spună
Acelaş vechi cuvânt nebun :
Că viaţa'i rea ? ... Se face bună
Atunci când omul este bun !
Pământul este larg să'ndemne
Pe orice om a-şi lua un loc,
Şi fiecare să-şi însemne
Pe el o brazdă de noroc !

Din idealurile voastre,
O, visători flămânzi şi goi,
Vor răsări, ca nişte astre,
Senine lumi cu oameni noi : —
Şi'n vremile acele sfinte
Pământul poate va fi rai :
Vor răsuna mai dulci cuvinte
In cântecele lor de Mai. (3)

Şi în această poezie ca, de altfel, în tot ce a scris, Traian Demetrescu s'a dovedit că este visător.

Să o analizăm puţin.

Şi până când să ni se spună
Acelaş vechi cuvânt nebun :
Că viaţa-i rea ? ... Se face bună
Atunci când omul este bun.

. . . . . .

Din idealurile noastre,
O, visători flămânzi şi goi,
Vor răsări ca nişte astre,
Senine lumi cu oameni noi.

Este adevărat că viaţa s'ar face bună, dacă omul ar fi bun. Însă nenorocirea că omul, studiat în adâncul sufletului său, nu este bun.

„Sâmburele vieţei este egoismul şi haina lui minciuna" (4) — spune Eminescu. Şi are multă dreptate.

Raporturile dintre oameni sunt determinate de către *interes*, ascuns adesea sub masca unor intenţiuni curate, şi a unor sentimente nobile.

Atât în industrie cât şi în comerţ predomneşte inevitabila şi inexorabila lege de fier a cererii şi a ofertei. Valoarea obiectelor şi a muncii este determinată de către ea. Acum mai mult decât oricând se constată cu prisosinţă aceasta.

Spărtura de 40.000.000 de oameni pricinuită de către războiul mondial, a cauzat — după cum era firesc — raritatea braţelor de muncă şi, prin urmare, scumpirea lor, deseori în disproporţii cu munca produsă.

De aici a decurs o speculă a muncii, pe lângă aceea a obiectelor, care a existat şi s'a practicat întotdeauna.

Mulţi dintre speculaţii de eri au devenit speculanţii de astăzi. Şi nu este de mirat, ca mulţi dintre împilaţii de azi să dveină împilătorii de mâne.

Totul atârnă de puterea de apărare a unora împotriva celorlalţi. Şi, la drept vorbind, ce face ca omenirea să persiste, deşi cei de un egoism feroce sunt puzderie ?

Cauza de căpetenie sunt mijloacele de apărare luate de către diferitele grupuri sociale împotriva celor cari s'ar încerca să le facă rău într'un fel sau într'altul.

Acum mai puţin decât oricând, nici nu se întrezăreşte măcar răsăritul unor „Senine lumi cu oameni noi". Şi este mai mult decât probabil, că lumi senine nu vor exista nici odată. Totdeauna vor fi lupte. De altfel, condiţia primordială a existenţei nu este lupta pentru ea ? Se poate ca armele de luptă să se schimbe ; însă lupte vor fi. Iar izbânda va fi obţinută de către cei mai tari, nu de către cei mai îndreptăţiţi. Iar tăria va fi determinată de către cauze economice şi sociale, cari nu au nimic a face cu sentimentele altruiste.

Ca şi în trecut se vor mai ivi de sigur oameni însufleţiţi de lupta pentru binele celor mulţi, din care ei să nu spere nici un profit personal. Însă întocmai ca şi în trecut, foarte rari vor fi aceea, faţă de cari posteritatea să nu se arate ingrată.

„Istoria, care a înregistrat atâtea şi atâtea fapte cauzate de către cupiditate şi orgoliu, nu s'a ocupat încă, de marile evenimente, izvorite din curata bunătate" (5).

Dar să revenim la Traian Demetrescu. Acţiunea lui de a se fi înregimentat în marea armată a celor nedreptăţiţi, este demnă de toată lauda, mai cu seamă când ştia, că de pe urma ei nu avea de sperat vre-un folos material ; ba chiar dimpotrivă îşi atrăgea antipatia partidelor burgheze şi a burghezimei în genere.

Este bine, ca lozinca fiecăruia dintre noi să fie lupta împotriva nedreptăţii. Nu trebue să ne gândim, că cei ale căror victime sunt, ar deveni şi ei nedrepţi, când li s'ar prezinta ocazia. Atunci, lupta se va duce împotriva lor. Şi astfel vor exista totdeauna învingători şi învinşi.

Acum, mai mult decât oricând, este o copilărie să credem într'o armonie omenească universală. Aceasta este pentru mulţi poate, una dintre acele dorinţe neînsoţite de speranţă, pe cari Dante le-a socotit ca unul dintre chinurile Infernului.

N. Zaharia

1) **Privelişti din viaţă.**
2) **Nuvele şi Poezii.** Buc. „Minerva" 1916, p. 49.
3) **„Traian Demetrescu".** Rev. comemorativă, Craiova 1906, pag. 31.
4) **Proză.** Buc. C. Sfetea 1908, p. 130—1.
5) **Gustave Le Bon („Les Annales"), 24 Dec. 1922, p. 679.**

IN TREN

— SCHIŢA —

de Gh. Brăescu

E'n Sâmbăta paştelui. Trenul zis *personal* a fost luat cu asalt de oamenii, care-şi fac aceeaş socoteală: că fiind ...lictic os. nu-i la nimeni. Călătorii atinşi de nebunia plecării, cuprinşi de panică la ideea că nu voi ciocni ouă roşii la timp se'mbrâncesc, se calcă, strivesc pălării de cucoane şi copii mici, înăbuşe doamne corpolente, pătrund în vagoane pe fereastră. Clasele gem de oameni cu mustaru la nas. Ţărani şi soldaţi roesc pe vagoane, pe scări şi tampoane. Trenul se mişcă în fine într'un vaer de urlete şi blesteme, tăiat de un fluerat strident, strigătul de indignare al maşinei revoltate.

O doamnă fină, simplă, elegantă, voalată şi parfumată cu discreţiune umblă din uşă în uşă, pe sala unui vagon de clasa I-a ocupat numai de domni, sperând să-şi facă loc într'un compartiment.

— „Mă rog mai este vreun loc liber?"
— „ ..."
— „Mă rog, domnule, locul acela e ocupat?"
— „'m ocupat".
— „Şi acela?"
— „'pat".

Contrariată, făcând o mină adorabilă de copil alintat, doamna — nostimă, nu mai încăpea îndoeală — rămase pe sală, privind pe geam în întuneric. Un domn gentil, cu scufă de voyage, cu papuci de crocodil, confortabil înfăşurat într'o pătură moale mătăsoasă, cu burta plăcut agitată de rulajul vagonului, o invită, scoţând din gură un muc de havană veritabilă, pentru a-i surîde şi oferi graţios:

— „Şedeţi pe cufărul meu".
— „..."
— „Şedeţi".
— „...".
— „Şedeţi, şedeţi"...
— „..."
— „Şezi, nu-ţi fie frică. Nu te uita că e de pae. Câte a văzut el!... Şezi... Mergi departe?"
— „..."

(intimidat) — „Nu vreţi să staţi?! Vă priveşte, nu eram obligat. Ştiu eu ce vreţi d-voastră... Adică scoală tu să şed eu. Asta să mă ierţi d-ta... Eu nu dau locul meu din principiu, da fiindcă sunteţi damă, dacă consimt şi d-lor să ne strângem niţel. Poftiţi între noi... oamenii buni se'mpacă. Poftim colea"...

— „..."
— „Nu vrei nici aşa? Treaba d-tale".
— „..."

— „Faci mofturi, atâta pagubă. Rămâi pe sală. Eu v'am spus, poftiţi între noi. Nu vreţi, altă chestie. N'o să vă dăm locul nostru. L-am plătit ca şi d-ta. Cine vine întâi. Ai drept să reclami... Odată ce ai plătit, sunt datori să-ţi dea loc. Reclamaţi, de ce nu reclamaţi ?... A mai fost aşa un caz ieri, ba nu, alaltăieri... tot cu o damă. Aşa, că ieri eram acasă... uită omul dela mână până'la gură. Am vrut să plec ieri, da fiindcă era Marţi, nevasta... parigorii... Şi a reclamat, şi i-a făcut loc. Noi încă trăsesem perdelele, eram numai eu şi un negustor dela Tecuciu. A venit conductorul şi a deschis numaidecât... El au chei anume..."

„Biletele!"...

— Teribilă meserie mai aveţi şi d-voastră... Fără odihnă... Când dracu dormiţi nenişorule?... Barim aveţi vr'o leafă bună?"

— „Vai de capul nostru!"

— „Cereţi d-le să vă dea. E dator. Puneţi-vă în grevă".

— „Apoi să credeţi că acolo o să ajungem. E cinci lei o pâine. Am şase copii... Aveţi bilet?"

— „Am, se poate fără bilet?..."

Şi scotocindu-se prin toate buzunarele, domnul instalat comod, sfârşi — după ce toţi pierduseră răbdarea — să-şi găsească biletul, pe care-l întinse ca şi când ar fi dăruit ceva conductorului.

— „D-voastră aveţi bilet de a doua. Vă rog să treceţi în clasa II-a.

— „Cin 'ţi-a spus?"

— „Aici nu puteţi sta".

— „Dă-mi loc".

— „Poftiţi acolo; dacă o fi, vă facem loc... Altfel plătiţi diferenţa... e domnul controlor în tren.

— „D-ta nu vezi că nu e loc".

— „Asta nu ne priveşte".

— „Cât e diferenţa?"

— „O sută şaizeci de lei... Acum se plăteşte pe zona. Dacă nu plătiţi până la Titu, dela Titu înainte vă taxez îndoit".

— „Cum ai spus? Asta'i tâlhărie. O sută şaizeci de lei! Nu dau eu banii mei statului, s'aveţi de unde fura d-voastră".

— „Atunci treceţi la a doua, că plătiţi amendă".

— „Mă duc, mă duc, nu te teme... Ce crezi că nu mă duc. Poftiţi doamnă în locul meu. Puteţi răci, nu staţi pe sală.

GH. BRĂESCU

Spleen

de Mircea Rădulescu

Cântaţi ! In noaptea plină de umbre funerare
Aş vrea să simt un cântec în jurul meu cum creşte
Ca valul unei ape... Suntem 'n clipa care
Cuvintele stau mute iar cântecul vorbeşte...

Suntem în clipa tristă de spleen, când alinarea
Stă adormită în fundul paharelor şi'n strune,
Absintul poate-acuma să-ţi mângâie visarea
Şi cântecul s'aline dorinţele nebune...

Strângând la piept viaţa ca pe-o amantă goală
In ritmuri de vioare, de şoapte şi de vin,
Noi vom uita o clipă că lumea e banală
Şi venic stăpânită de-apăsătorul spleen.

La ce-ar sluji de-apururi să răscolim durerea
Când slabi suntem în faţa eternului imens
Când ţărmul fericirei nu este nicăerea
Şi când în viaţă numai plăcerea are sens?

Să ne'mbătăm de linii, de forme, de culoare,
Uitând că'n viaţă suntem o turmă de nomazi ;
Trecutul doarme 'n noapte şi lumea-i schimbătoare,
Nu ştim ce va fi mâine, dar ştim ce este azi.

Cântaţi ! Făceţi să cadă a rozelor risipă,
Să strălucească 'n cupe de aur vinul clar,
Să n'auzim afară a morţei neagr-aripă
Şi tainicul berbece al timpului barbar !

Mircea Rădulescu

Mère Valberta

(file găsite)

De câte ori Mère Valberta venia de la capelă avea ochii roşii de plâns...

O, n'am să uit niciodată faţa ei ca o miniatură reliefându-se în nuanţe delicate pe albul crud al bonetei de călugăriţă. Ce tânără era.

Impresia celor câte-va luni petrecute ca internă la Nôtre Dame de Sion se topeşte, se rezumă par-că în imagina de tinereţe covârşitoare ce-mi evocă amintirea aceleia...

O, tăcerea coridoarelor nesfârşite şi a gurilor închise de constrângerea unui sistem de mutilare sufletească!

O, ipocrizia cuvintelor blânde şi grele în acelaş timp ca nişte pietre de moară ce ne-ar fi apăsat piepturile!

Aer, aer!

Par-că şi acuma simt sufocarea aceia înceată şi inevitabilă, şurubul de otravă învârtit tot mai adânc, tot mai adânc în inimile noastre.

Numai firea mea exuberantă, numai dorul meu sănătos de viaţă m'au putut salva.

Vorbeam, cu toate că era oprit să vorbeşti; râdeam, făceam zgomot, cu toate că trebuia să păşim pe vârful picioarelor; îmi buclam pe furiş părul şi îmi făceam prietene cu toate că nu trebuea să avem nici un mic secret pentru noi.

O, binecuvântatele „mauvais points"!

Ce recunoştinţă le datoresc. Şi ce ridicolă îmi apare groaza ce-mi inspira morala vre-unei „Mère" când îngenunchiam lângă dânsa ca să-mi sufle şoaptele înveninate la urechi...

Cu maxime de acestea au luptat să ne depărteze una de alta, Dinel...

Dinel, tu suflet cald şi bun. Tu, suflet de înger!

„Le diable" nu erau chiar ele?

Când am înţeles că te-am pierdut, am căutat să evadez, am părăsit pensionul.

„Entre deux, le diable au milieu..."

...Şi acuma îmi scrii: „Nous sommes heureuses..."

Şi în scrisul tău strein, rece, aproape oficial, nu te mai recunosc.

Sărmană Dinel! Sărmanele învinse! Oare ce soartă te aşteaptă? Oare vei îmbrăca şi tu rassa?

Cu mâinile încrucişate pe piept şi cu paşi de fantomă te vei furişa de alungul pereţilor văruiţi, mestecând printre dinţi rugăciunile nimicitoare de regrete?

In aurorile reci de iarnă te vei îndrepta şi tu grăbită, purtând lanterna cu bolnava lumină spre capela îngheţată şi sumbră?

De câte ori Mère Valberta se întorcea de acolo avea ochii roşii de plâns; căci era tânără Mère Valberta, tânără, tânără...

Al. Viţianu

Viaţă moartă

Mamă.
Filozofia rece şi infamă
A tinereţei mele e'ntr'un plic
Pe care n'am putut să scriu nimic!...
Azi gându-i sterp şi nebunia-l cheamă—
Am scris destule vorbe — mă'nspăimânt
Şi nu mai pot şi nu mai vrean să cânt.

Mamă.
Mi-e sufletul învolburat de teamă
Şi-aştept un fulger să-l despice,
Să nu mai simt năpraznicele bice ;
Căci dragostele mele se destramă
De-apururea la vre-o perdută'n poală
Şi ţinta mea e-o nebunie goală.

Mamă.
De străjă-mi stai ca un ostaş de-aramă
Şi totuşi viaţa mea-i un epitaf
Acoperit de sdrenţe şi de praf— ;
Astfel, de turmă neluat în seamă
Apostol şi erou necunoscut,
Un ceas de sărbătoare n'am avut

Mamă...
Mi-e sufletul anosta panoramă
In care n'a rămas nimic,
Şi nu mai vreau şi nu mai pot să mă ridic,
Şi vreau să plec cu tine-odată — ia-mă!
Să nu mă laşi stingher prin vânt şi ploaie...
. . . . . .
Unul ca mine.. moare pe gunoaie!!

H. Boncin

Adevarul literar si artistic, An VI, nr.135, 24 iunie 1923, p. 5

cilalți se stingeau pe picioare pentru că „nu mai aveau zile". Frontul dălici nu era departe. Tunurile bubuiau toată ziua. Bulgarii și emții aveau tunuri multe, cari ajungau în toate părțile la iuteala ndcă erau puse pe „automobile". u „trase cu boii, ca la noi la Turcaia"! Deseori zburau pe deasupra aeroplane franceze, cari aruncau ombe, dar niciodată nu aruncau ombe când vedeau pe prizonieri lucru. „Știau că sunt ai noștri".

Apropierea aceasta a frontului le bătae a îndemnat pe mulți la fugă. Într'o noapte, nouă grăniceri, soldați deștepți cari cunosc rosul treburilor pela granită", au fut. Șase din ei au trecut la franuji, pe ceilalți trei i-au prins și au bătut. „Mamă, ce bătae! Tășea sângele până departe!" Mai târziu au fugit și alții. „ca la vr'o patruzeci, dacă nu și mai bine".

Într'o zi, învălmășeală mare în dosul frontului. Germanii și bulgarii se retrăgeau în grabă și ocupau o poziție mai înapoi. Francujii puseseră mâna pe Bitolia. Și prinon cris au fost puși să strice linia erată pe care tot ei o lucraseră.

Puțin înainte de Crăciun a venit ordinul să-l ridice de acolo. Au fost tar urcați în vagoane și porniți. La o stație, Ion Gheorghe și un tovarăș al lui s'au pitit și au lăsat trenul să plece fără ei, căci din convoiu era rău de tot". Au stat vre-o opt zile ascunși în orășelul Parachin la un om de omenie care le da pâine. Aveau de gând „de-o vrea Dumnezeu", s'o pornească spre Dunăre cum o da în primăvară și să treacă în țară, dar după opt zile i-a descoperit un jandarm și i-a arestat. Pe urmă au fost aduși aci la Hascovo, unde numai pielea lor știe ce a pătimit.

— Acum, încheie Ion Gheorghe, cum o vrea Dumnezeu cu noi!

Și ne întreabă cu teamă, cu ochii în vag, cu gândul departe, prin platurile Prahovei:

— Oare să mai apucăm să ne întoarcem teferi acasă?

Dăm și noi din umeri:

— Cine poate ști?

IOSIF NĂDEJDE

Portrete

Georges de Porto-Riche

(Se reprezintă la teatrul Regina Maria „Trecutul" *Le Passé* de Porto-Riche. Autorul „Indrăgostitei" vede din nou lumina rampei la noi. Cu acest prilej, desprindem următoarele pagini din Albert Sorel).

Cunoașteți cu toții pe Georges de Porto-Riche. Subțire, nu prea înalt, figură fină, nasul aquilin și puțin ascuțit, cu o mustață stufoasă, care îi tae fața în două și ale cărei vârfuri se ridică amenințătoare.

Gura tristă și spirituală, bărbia terminată într'un oval prelungit, fruntea largă, părul moale, pe ici, pe colo cu câteva fire albe. Părul îi pune în jurul capului un fel de aureolă, pe care se desprinde cu o liniște impresionantă și fermecătoare, o figură aristocratică în care doi ochi mirați și puțin melancolici par să cerceteze viața.

Mâna e albă și nervoasă, vinele albastre se disting sub o piele sensibilă; gestul e expresiv înlăturând cu groază tot ce nu este frumos și de gust; vocea timbrată devine uneori melodioasă și cuvintele îi scapă dintre buze, se răspândesc, sboară, se ciocnesc prinse din sbor, cu o privire, o mișcare a degetelor sau cu o imperceptibilă crispație a feței.

Zâmbește rar, cu un zâmbet discret și plin de indulgență, care reflectă fizionomiei o lumină pală; — încrețituri mici în orbite îi dau o expresiune de mare bunătate.

Nu e nimic amar în chipul acesta, uneori dureros, fără să vrea, care strălucește de inteligență și de dragoste pentru omenire.

ALBERT SOREL

ȘEFUL GARII

— SCHIȚA —

de A. de HERZ

Trenul înainta greoi, străbătând câmpiile ce se prăjeau în cuptorul soarelui de lulie. Se muncea șinghăiala, ca un om gras care aleargă să prindă tramvaiul, când tramvaiele sunt pline și căldura e în toi.

Un mic defect la pompa cu aburi, impunea mecanicului o viteză mai mică, de teamă ca nu cumva să pleznească nu știu ce din dreptul unui șurub, a cărui menire n'o cunosc și nici nu mă interesează.

Călătorii, însă, erau prăpădiți. O lume nebună mergea spre Constanța și se nimerise să fie și epoca pentru seria dusă de concedii. Compartimentele întesate și coridoarele pline în așa fel ca să împiedice circulația, păreau niște cuiburi pline, cu chibrituri, care se varsă de îndată ce le deschizi ușița oală.

Câtă vreme trenul umbla cu viteză obișnuită, o adiere răcoroasă intra prin ferestrele deschise, dar de când cu «defectul», păcla care în ființa câmpia, ca într'o ceață, se lăsa tot mai mult, tot mai apăsătoare și intra în valuri de foc prin toate ferestrele și prin toate crăpăturile vagonului. Nu erea chip să faci puțin curent. O cucoană bătrână protesta ori de câte ori vrolai să primenească aerul compartimentului, până când la orice comentarii, se resemnase să rămâie fereastra închisă, când trăgea ușa sau să tragă ușa, când lăsa fereastra în jos.

Un domn pe geamantan, în coridor, își făcea vânt cu pălăria de paie; altul de-a îndoaselea se propia bine ori, încetul cu încetul, ca să se impămătășească și el din această manță cerească, până când cel cu pălăria observând mai nevra și-a trecut pălăria în mâna cealaltă continuând să-și facă vânt numai pentru el.

Niște copii obraznici și murdari de ciocolată, se tot vâra prin mulțime, ca să treacă dintr'un compartiment în altul, lăsându-și pe haine, urme de ciocolată topită între degetele năduște și înnegrite de fum. Într'un timp, un ofițer se pihui și răcni la ei: «Asiămpăriați-vă că vă dau jos!» Amenințarea avu efect un sfert de oră, pentru că mai târziu, cei mai mare dintre micii călători, încăpățânându-se, totuși, să treacă, spuse mă-si ceva la ureche și mă-sa luându-și de mână se împinge prin lume încălecând geamantanele și cutiile de pălării, cerându-și ertare, că băiatul avea nevoe să meargă până undeva.

În dreptul unei ferestre, Vasile Bucșa, stătea de vorbă cu doctorul băilor dela Tekirghiol. Gras, roșu la față, descheiat la ilece și cu batista pusă sgardă în jurul gâtului, Bucșan părea ca un om bine dispus după o masă la care s'a baut bine. Vorbeau despre băi, despre atâția oameni cari și-au lăsat boalele în nămolul minunatului lac, despre scumpetea otelurilor, despre felul cum se călătorește, când iată, că intră conductorul să ceară biletele pentru stația următoare.

Conductorul părea un om foarte cum se cade, în căutarea cuiva cu care să stea de vorbă. Nasul încovoiat de-asupra unui cioc bine îngrijit cu foarfecile, nu îndăduia să i se vadă gura de a fi existență n'ai fi avut habar, dacă două mustăți stufoase porniie din fundul nărilor și asturându-i buza, nu ți-ar fi indicat că pe-acolo introduce șeful trenului, tocana lui de toate zilele.

— «Unde-ajungem, șefule, — îl întreabă Bucșan.

— «La Feteșți. Biletele pentru Feteșți, domnilor! Pentru Feteșți, cine se dă jos?

— «Auzi, domnule! Feteștii! Bravo! Știi, că mergem bine. Și Bucșan începu să râdă

— «Da de bine, - n'avem încotro! Avem o întârziere de două ceasuri; afurisita de mașină e de vină!

— «De ce n'o schimbă, șefule? — interveni doctorul.

— «E vorba, ca la Feteșți să ne dea alta. S'a telefonat de dincolo.

— «Aha, ne-o schimbă, zise Bucșan; bun băeat e Anghelescu. Tot el e șeful din Feteșți?

Conductorul căscă ochii:

— «Anghelescu? Nici odată n'a fost vre-un Anghelescu șef de gară la Feteșți.

— «Ei, asta e! Nu sunt eu prieten cu Anghelescu din Feteșți, — și făcu cu ochiul doctorului, care nu pricepea rostul convorbirei.

— «Nu e, domnule, dacă-i spun eu! Păi, nu trec de pe-aicea de trei ori pe săptămână. Aici e șef domnul Ionescu! Andrei Ionescu.

— «Că bine zici, așa e! Îl cunoștem, Adrei Ionescu! Unul înalt și oacheș.

— «Domnul Ionescu e scurt, gras și cu mustața tunsă.

— «Îl știu, îl știu! Așa e! Mi-aduc aminte de Andrei Ionescu.

Și făcându-i semn, doctorului, că habar n'are de Andrei Ionescu, continuă cu interogatoriul:

— «Ce face? S'a însurat? I știam băiat de viață!

— «Pă, e însurat de vre-o două zeci de ani. Are și copii; un băiat și-o fată. Pe Domnișoara Margareta o mărită acum cu un locotenent de-aici dela Cernavodă și băiatul a terminat liceul chiar în vara asta.

— «A! O mărită pe Margareta? Trebue să fie tare mulțumit.

— «Firește! A vent și mama cucoanei, — coana mare. Baba femee, tocmai acu la bătrânețe se îndămână de-și rupse piciorul și umblă cu baston! I, c'a rămas șchioapă. Ce să-i faci! Se vede că la bătrânețe osul e putred și nu se mai lipește. Dar cum o vezi, așa, uite, toată ziua dreptică prin casă și umbă prin curte după pui și după rațe. Le îngrijește, le dă de mâncare, le chiamă pe nume...»

Cucoana mare nu mai interesa pe Bucșan, așa că schimbă vorba

— «Da' pe băiat cum îl chiamă?

— «Ionel! A fost bolnav: a zăcut de scarlatină și-a scăpat. E încă plăpând și l-au dus la Constanța. Zice că se face inginer. E priceput la socoteli. Biletele domnilor! Cine se dă jos la Feteșți?

Se strecură binișor printre pasageri, ca omul care are experiența lucrului și se îndepărta în vreme ce doctorul se adresează lui Bucșan.

— «Fă-mă să înțeleg, îl cunoști sau nu-l cunoști pe șeful din Feteșți.

— «Nu l-am văzut în viața mea.

— «Atunci?

— «Ca să ne mai treacă de urât, l-am ținut de vorbă. Nu te uiți la el cum îi place să palavragească.

Nici n'apucă să închidă gura ca se'ntoarce conducătorul pas, c'ar fi uitat ceva.

— «Uitasem să-ți spun: acu e lume multă la domnu șef. Au venit verișoarele domnealor ca s'o ajute pe domnișoara la cusături, și mai e și logodnicul care e în permisie....».

N-are vreme să termine, că un fluerat lung anunță intrarea în gară. Ca omul care nerăbdător grăbește pasul în apropierea locului unde vrea s'ajungă, trenul își mări viteza și sărind peste macazuri, se opri deodată brusc în troșniturile vagoanelor, pe linia întâia din dreptul peronului.

Se știa c'o să fie zăbavă cu schimbarea mașinei și de-aia lumea începu să se dea jos. Pe fereastra unui compartiment de-a doua, un domn fără guler și cu o sticlă în mână, sări ca scăpat din pușcărie și se repezi la fântână. În același pahare, pe marginea cărora rămăsese amintirea călătorilor din personalul ce trecuse mai înainte, o fetiță șoioasă vindea limonadă; o femee vroia cu orice preț să-și vândă gogoșile; un băiat întindea cu mâna feliile roșii de pepene verde.

În furn carul de pe peron, Andrei Ionescu—șeful—alerga preocupat de schimbarea mașinei. Din zăpăceala lui se vedea că se întâmplă rar o schimbare de program. În sfârșit după o așteptare de trei sferturi de oră, în care timp Bucșan și cu doctorul îl urmăreau cu interes, șeful gărei dădu poruncă să'nceapă lumea să se sue. Mai erau câteva minute până la plecare și Andrei Ionescu. — șeful — se uita la trenul, care acuma părea că-i aparține. Ca un tată bun și iubitor mângâia cu privirea odrasla ce trebuia să plece. De-odată, ca răsărit, Bucșan se apleacă peste fereastră și'începu să-i strige:

— «Andrei!

— «Da!

Și șeful ridică ochii, încântat să găsească o cunoștință.

— «Andrei! Ce faci, Andrei?

— «Bine! Unde ești? Cine mă strigă?

Vedea bine că-l strigă Bucșan, dar pentru că nu-l cunoștea, credea că i se părusе.

— «Aici, aici, la fereastră! Ce faci, mă?

— «Bine., domnule!.. Dar.. cine ești dumneata?

— «Ce nu mă mai cunoști? Vai de mine! În halul ăsta ai ajuns?

Andrei Ionescu căscă ochii mai a el, că ta să-l recunoască, să-și-l aducă aminte, dar îi erea cu neputință. Atunci îi veni în gând că poate domnul de la fereastră îl confundă și i se adresă zâmbind politicos.

— «Mă confuzi, domnule! Poate ai Andrei pe care îl știi dumneata. Eu nu te știu de loc.

— «Vai de mine, Andrei, băatule! Se poate! Nu mă mai recunoști?

Și aducându-și aminte de tot cei-i spusese conductorul, începu să-i strige:

— «Te felicit. O măriți pe Margareta. Să fie cu noroc. Bun băiat. Am auzit că-i face căpitan.

Șeful 'n albeni. Vorbele acestea căzură pe capul lui, ca două lovituri de piston. Vasăzică se cunosc. Nu e eroare și totuș nu-și putea aduce aminte de omul care îi vorbea de la fereastră

— «Cine ești, domnule?

— «Ei asta e! Cine sunt? Ia ghicește!

Doctorul murise de râs în spatele lui Bucșan, care urmă:

— «Complimente soacră-ti. Am auzit, că e aici, a venit pentru nuntă.

Mi-a părut rău, ce-am auzit, cu porcul! Ei, ce să i faci, la vârsta dumnealui poate să umble cu bastonul. Spune-i să mai lase găinele. Acum e rândul Margaretei să vadă de gospodărie.

— «Cine est dom.... mai vrea să zică Andrei Ionescu, dar îl fu cu neputință. Bucșan urma ca o veche cunoștință care știe toate. Amănuntele acestea îl făcea pe Ionescu să înebunească.

— «Eu mă duc la Constanța. Am să-l văd pe Ionel. Sarac, bine c'a scăpat. Scarlatinele astea sunt primejdioase.

— «Cine ești domnule, întrebă disperat șeful, căznindu-se să și-l aducă aminte, spune-mi te rog, cine ești și de unde ne cunoaștem?

— «Trebue să-i pară rău, că nu e și el aici cu verișoarele și cu viitorul ginere care a căpătat permisie.

Un fluerat scurt, sunetul trompetei și un «gata» lung și pe nas, lădu semnalul plecării. Șeful avu în moment gândul să oprească trenul, dar grija răspunderei îi făcu să și-l schimbe.

— «Cine ești, domnule mă'nțelegi, cine ești, de mă cunoști atâ de bine!

— «Ce, Dumnezeu, Andrei băatule, te-ai tâmpit în halul ăsta? Și trenul se puse în mișcare.

— «Domnule....!

— «Te-ai tâmpit! Te-ai tâmpit, strigă Bucșan dupe fereastră.

Andrei Ionescu cu șapca roșie într'o mână și cu ceafa tăștergându-și de năduș pală obrazul mai roșu de cât șapca, începu să fugă dupe vagon implorând pe Bucșan să-și spună numele. Totuși fu zadarnic. În hazul călătorilor și al doctorului, trenul luă viteza. Andrei rămânea în urmă, tot mai în urmă, până când rămase pe loc, trăsnit, privind o batistă care se îndepărta fluturând.

Gara rămase tristă, singură și pustie. Un om de serviciu măsura peronul. Telegraful țăcă ca monoton alături de „bâzâitul mișcărei". Din când în când, clopotul negru de lângă ceasornic, bătea, ca să vestească trecerea trenului prin fața cantoanelor și de pe care dată i se pare lui Andrei că cineva îi înfinge un cui în inimă. Erea trenul cu necunoscutul, care îl cunoștea atât de bine și de care nu-și putea aduce aminte.

Începu să umble nervos chinuindu-se să-și reamintească toate locurile pe unde a umblat, toți oamenii pe care i-a cunoscut; luă la rând activitățile pe unde avu treabă, prăvăliile de unde târgu se, dar de geaba! Nu putea să dea de chipul necunoscutului de adineaorea.

Peste câteva zile, zile de chinuri, de enervări și de sbucium începu să uite cum erea la față omul din tren. O ceață groasă se punea pe figura aceluia și dispărea pe fie ce minut: ca să-și împrospăteze memoria mergea acolo unde avu loc întâmplarea și ridicând ochii în sus, credea că-și mai vorbesc. Începul cu încetul figura lui Bucșan se șterse cu totul din mintea chinuită a șefului și dispăru cum dispare trenul la cotitura din vale, când coboară spre Dunăre.

În fie care zi așteaptă trenurile care vin din jos, poate să-l regăsească și se jură că de astă dată nu mai dă drumul «garniturei» până când nu l-o spune cine el.

Noaptea se frământă îngrozitor să-și reamintească figura și glasul aceluia care îl cunoaște aât de bine. De mii te ori, visând, se svârle vjelios în trecut, apucă de păt pe cineva, îl scutură la lumină, se uită la el, dar când să-l recunoască se trezește și în lumina dimineței ce-i risipește umbrele înțelege, aude un glas care îi spune tot mai stins și tot mai departe:

— «Andrei băatule, te-ai tâmpit... te-ai tâmpit!»

A. de Herz.

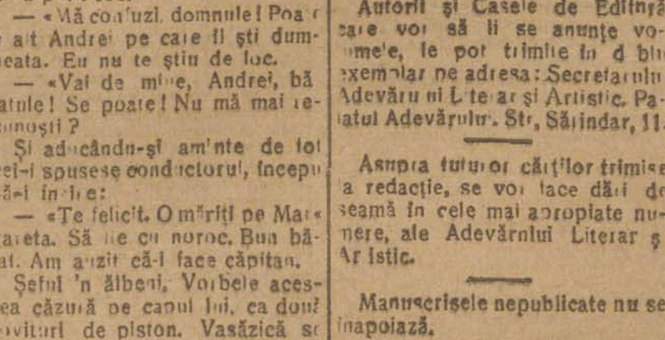
Autorii și Casele de Editură care vor să li se anunțe volumele, le pot trimite în două exemplare pe adresa: Secretarului Adevărul ui Literar și Artistic, Palatul Adevărului. Str. Sărindar, 11.

Asupra tuturor cărților trimise la redacție, se vor face dări de seamă în cele mai apropiate numere, ale Adevărului Literar și Artistic.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

«Poșta Redacției» nu există. Persoanele care n'au primit răspunsuri pe cale particulară și cari nu văd publicându-li-se, ceeace au trimis redacției, sunt rugate să nu mai insiste.

Toate manuscrisele colaboratorilor noștri, precum și tot ce privește redacția „Adeverului Literar și Artistic" se trimit numai pe adresa Secretarului „Adeverului Literar". Corespondența și manuscrisele lăsate sau trimise pe altă adresă, riscă să nu ajungă la destinație.

Se împlinesc doisprezece ani dela moartea lui Ronetti Roman. Cea mai frumoasă dramă românească în proză e scrisă de el și lumea îl cunoaște ca autor al lui MANASSE.

Ronetti Roman a scris mult, dar a publicat puțin. Făcea parte din lumea acelor scriitori, care cugetă mult până își dau gândul, tipărului. Preocuparea lui de a da concepțiunei artistice forma definitivă, l-a făcut să pregete mult ori de câte ori era vorba să dea în vileag, puternica sa inspirație. O lucrare a lui mai puțin cunoscută, prin faptul că gloria de care se bucură în nemurire, i-a dat-o Manasse, este poema RADU scrisă înainte de 1877 și pe care a tipărit-o în 1878. E un rod al tinereței din care nu lipsește maturitatea unui talent, care strălucește cu cinste alături de acela al lui Caragiale.

Desprindem din această poemă un fragment de sine stătător. El dovedește preocupările de altă natură ale poetului, care avea să păsească mai târziu forma versului, pentru a împrumuta teatrul, acel dialog sclipitor în care trebuia să strălucească verva lui Zelig Șor și adânca înțelepciune a bătrânului Manasse. Să nu uităm că versurile acestea sunt scrise în epoca de înflorire a limbei românești și prin urmare mai au și o valoare literară, prin contribuția ce-o aducea Ronetti Roman la limpezimea pentru care lupta cu atâta succes Eminescu și „Junimea" din Iași.

RADU

— FRAGMENT —

A trecut copilăria, raiul basmelor s'a închis,
Ah! și chiar copilăria i se pare-un basm, un vis.
Muma mare este moartă, sora mieă este moartă,
Radu s'a mărit și singur sarcina vieței poartă,
Părăsit și fără sprijin, nicăeri vre-un ajutor,
E mâhnit și plepiu-i june este plin de-ai morții dor.
Când pe-al stâncei drept e creștet vezi un plop ce se ridică
Singur — singur; vâ lui vine, frunză după frunză pică
Și deși îți pare mândru, capu-i urcă până'n nori,
Cu dispreț se uită'n vale peste ierburi peste flori;
Rădăcina-i înbrățișează piatra goală'n disperare,
Până'n măduvă adâncă tremură la o suflare,
Geme, plânge și se'nclină, se dorește și'n zadar;
Când privești așă un arbor, prins de-un simțământ amar
Cugetă e'așă e omul ce pe-a vieței cale merge
Fără o ființă dragă ce o lacrimă îi șterge;
Omul care dor și trudă poartă'nchis în al său piept
Și la nimănuia milă pe pământ nu are drept,
Ci petrece singuratec, suferă fără alinare,
Cu desgust își duce viața, moare, piere, în uitare.
În uitare! Cine poate cugetă cu fruntea rece
Că din astă lume-odată'n fugă ca un nor va trece,
Fără a lăsă în urma-i de-a sa vieață vre-un semn,
Ce'n o inimă iubită de păstrare ar fi demn?
Că-o fi șters din pomenire ca o umbră ce se duce,
Ca o rază ce o clipă viu prin negură străluce?
Inima-i nu trebui oare să o umple de venin,
Când gândește că-o să fie dus la groapă de-un străin
Că-o să pieră ca un câine ce stăpân n'avea în lume,
Fără ca vre-odată doliul să repete al său nume?

Este o învățătură și-o auzi adese ori:
Mergi în calea datoriei, dacă'n pace vrei să mori,
Căci mărirea pământească este-o umbră trecătoare,
Fericirea are aripi și din creangă'n creangă sboară;
Gloria și suvenirul ce le lași pe-acest pământ
Sunt o mângâiere goală pe-ata cale la mormânt,
Bunul cel presus de toate-i o curată conștiință
Și aceasta poartă'n sine a ta proprie ființă.
Ce morală vană, crudă! E atâta de ușor
A se-urcă pe bura plină ca-al virtuții bârfitor,
A 'nvățâ pe-o pernă moale și trăind în belșugare;
„Omul e copilul lipsei, moștenirea-i — renunțare!"
Da, renunță, chiar la toate! Tot nu-i demn nici de-un suspin!
Fii și mândru făței-șie, nepăsare 'n orice chip!
Școale 'ntregi există-acuma ce predică nepăsare,
Să te'ngâmfi de-un piept de piatră n'ar fi lucru de mirare.—
Dar te 'ntreb, în ceasul groazei nu ți-i dulce să gândești
Că de patimi și necazuri tot nu singur pătimești?
Că se află-ori-unde un suflet ce-a ta viață îi părtește,
Rănile ce soarta-ți bate în cu mână-i potolește?
Și 'n momentul cel din urmă pe al veșniciei prag
Ce de scump rămâne oare, dacă nu-i un suflet drag
Ce răspunde ca un echo la-a ta ultimă durere?
Este-o mângâiere tristă, dar tot este-o mângâiere.

RONETTI ROMAN

EXPOZIȚII

Bulgăraș. — Eduard Morres. — Râmniceanu. — Aescher. — Andreescu. — Strâmbu. — Grant.

Casa artelor (Maison d'Art) adăpostește o nouă serie de expoziții de pictură. În primul loc pe cea a d-lui Bulgăraș, un artist care de la prima sa apariție a cucerit publicul și care de astădată justifică pe deplin așteptările pe cari le-a trezit atunci. Stăpân pe meșteșugul său, având un gust sigur și o remarcabilă putere de nuanțare a culorilor, d. Bulgăraș se prezintă de astă dată cu lucrări cari îl consacră definitiv printre artiștii noștri cu reputația bine stabilită. Portretul „Une femme passa"— e executat cu adevărată dragoste de artist. E atâta suflet într'însul și execuția e atât de îngrijită, culorile sunt atât de bine alese și îmbinate, ansamblul atât de viu, în cât ai impresiunea că te găsești în fața uneia din lucrările acelei școale portretiste englezești, care nu a fost încă întrecută. Aș atrage cu deosebire atențiunea asupra admirabilului efect ce obține pictorul mulțumită umbrei ce aruncă marea pălărie asupra părței superioare a nobilului profil pe când fericita îmbinare de stofe și culori cari înfășoară bustul, denotă siguranța gustului și stăpânirea absolută a paletei. Pastelul doamnei M. cu eleganța profilului și delicatețea culoarei precum și un alt portret de femee, atârnat pe peretele din dreapta intrărei, se alătură cu vrednicie vedetei atât de însufletite a femeei „qui passa" et... resta. Remarcabilele calități coloristice și tehnice ale d-lui Bulgăraș, le mai mărturisesc splendidele flori și plasticele naturi moarte ce expune.

În aceeași sală arată aquarele architectonice, d-șoara Andreescu, nepoata marelui pictor, ale cărui opere sunt acum atât de căutate. D-șoara Andreescu expune case, biserici, interioruri, bine văzute, simțite cu tact și hotărâre în formele lor constructive.

*

Interesantă expoziția d-lui Eduard Marres din Brașov, unul din primii soli ai vieței artistice din teritoriile liberate. D. Morres e un artist conștiincios și muncitor, un aprofundator al naturei, pe care o urmărește sub toate aspectele ei. Un șir întreg de mici pânze ne arată Carpații Brașovului în toate luminile și nuanțele: Răsăritul soarelui Negură. În nouri, Bucșoiul Bucegilor, stânci, colțuri de pădure, luminișuri.— toate vii, dând impresiunea exactă a înălțimei, a aproapierei de ceruri, a libertăței, pline de aer, înveselite de nuanțele nenumărate ale verdelui și florei carpatine, vorbesc de talentul și sârguința d-lui Morres. Șiatul satului în timpuri grele,— e o pânză de o considerabilă valoare. La o masă șade consiliul comunal, cum s'ar zice. Fiecare tip bine prins după natură și bine caracterizat. Tipuri de țărani îmbrăcați nemțește, oameni hârșiți la greutăți, tari prin contactul cu pământul, a căror lume e satul a cărui soartă e în sarcina lor. Bucata e executată cu multă îngrijire și mărturisește cunoștințele technice ale artistului. Printre stânci și Jalea (30 și 34) sunt încercări de a pune nuduri în plin aer. Credem că natura înconjurătoare îi reușește mai bine d-lui Morres de cât Academiile.

Foarte remarcabilă expoziția d-soarei Râmniceanu. Gen ultramodern, dar care nu servește pentru a acoperi insuficiențe tehnice, ci care se servește de o energică și adevărată stăpânire a desemnului și a celorlalte mijloace picturale. Femeie cetind (20) este o bucată care impresionează nemijlocit. Energia liniei, formele colturate, simplitatea conturelor, violciunea neobișnuită și nenuanțată a culorilor, impun. E suflet în acest gen nou, care se inspiră dela Cezanne și ne apropie omenește arta cea nouă. Privitorul va mai găsi, după ce prima surpriză îi va trece, și alte picturi cari îi vor plăcea, pentru că îi vor interesa. Dar mai ales trebuie să recomand desemnele d-soarei Râmniceanu, desemne în cari câteva linii tari, hotărâte, prind în limitele lor forma plastică.

D. H. Aescher, un artist elvețian, care are o deosebită dragoste pentru țara noastră, expune aquarele interioruri de biserici, iconostase, altare, bolți, lucrate cu o dragoste neobosită pentru amănunte, evocând atmosfera tainicelor locașuri, în cari se îmbină lumina pală a zilei sau a lumânărilor de ceară, cu fumul tămâiei. Istoria trecută însăși pare a ne vorbi din aceste interioruri, redate în toate amănuntele lor cu o sârguință migăloasă, căreia nu scapă nimic. Dl. Aescher ne redă și tipuri din mediul acesta, bine prinse și expresiv redate: tipuri de vlădici și călugări, și unul cu deosebire reușit: al dascălului, care ne reapare de mai multe ori sub diferite aspecte. Aș vroi să mai atrag asemenea atențiunea asupra micului și interesantului cap de bătrână, foarte bine prins și plastic redat: Bunică (35).

*

Toate expozițiile de care vorbesc mai sus, sunt bine instalate în Casa artelor. La Ateneu, doi artiști dintre cei încercați, oferă publicului ocaziunea de a lua cunoștință de activitatea lor din ultimul an.

D. Strâmbu este un artist a cărui caracteristică e modestia. D-sa e un meșter care nu are nevoie să caute efectul. Acesta se produce la d-sa din admirabila percepere a naturei și din înlesnirea cu care mânuie technica. Constiință și știință sunt temeliile artei sale. Teme dificile ca La scăldat (21) o compoziție de envergură, caldă în ton, în plin aer, cu nuduri de o plasticitate și viață impunătoare, arată că artistul caută dificultățile și le rezolvă cu ușurința meșterului sigur de sine. Cele ce urmează sunt ilustrațiuni variate ale calităților artistice ale d-lui Strâmbu: La malul mării (8) o simfonie în alb; Cu lucru de mână (28); Târg în piața Baii mari (33) o impresiune plină de viață și mișcare; În noaptea paștilor (96) un interesant efect de lumină; apoi nuduri, tipuri de țărani și țărance, etc., etc.

Tot la Ateneu, în sălile A și B, d. Nicolas Grant expune aquarele Fără nici o exagerare se poate spune că d-sa este un maestru în această dificilă technică. Maniera d-sale e simplă, dar efectele ce obține sunt uimitoare, până în cele mai mici amănunte. Interiorurile ce zugrăvește, cu o bogăție de culori și de nuante, cu o prieenere de forme și armonii, cu o dragoste pentru ansamblu și grijă de detaliu, cari denunță pe pasionatul de artă, arată numai o latură strălucită și totuși nu cea mai sugestivă a talentului d-lui Grant. Mult mai sesizante sunt peisagiile, păduri, ape, parcuri, bogate în perspective, aer și culori, pline de poezie în concepția lor, ca de exemplu Toamna pe deal (62). Poarta de pare (64). Râul târgului pe înserate (3) când îți simți răcoarea binefăcătoare și După amiază (8) când îl încălzește soarele și scaldă tot peisagiul în lumina lui. Naturi moarte ca Cos cu struguri (10) și Struguri (11), sunt atât de admirabile în ansamblu și amănunte, atât de vii în culori și formă, atât de armonios îmbinate, în cât amintesc cele mai frumoase bucăți ale acestui gen.

Expoziția d-lui Grant poate fi cu drept cuvânt numită: un eveniment artistic.

B. Bs.

Adevarul literar si artistic, Nr. 3, 1920, p. 3

FRÂNTU

GHEREA

Şi-a croit el calea spre nemurire; — n'a murit însă nemuritor.

O simplă greşeală de tipar: o intervertire de majuscule şi minuscule, ar fi în stare să-mi zădărnicească bunătate de preambul, prin care vroiu să spun că Gherea a decedat fără să fi fost membru al Academiei. Şi nu membru onorar, şi nu membru **actuale** (sau activ), dar nici măcar membru corespondent.

Fusese propus în sesiunea din 1891, — alături de O. Schrader dela Iena, Theodor D. Speranţiă şi B. Iorgulescu.

Dar rezultatul votului în şedinţa Academiei Române dela 30 Mart din acel an, fu următorul:

O. Schrader întruneşte 21 voturi pentru şi 2 contra.

T. Speranţiă întruneşte 18 voturi pentru şi 4 contra.

Preşedintele (B. P. Hasdeu) îi proclamă pe aceştia aleşi membri corespondenţi pentru Secţiunea literară; în schimb anunţă respingerea lui Const. Dobrogeanu-Gherea care (la fel cu B. Iorgulescu) întrunise 10 voturi pentru şi 11 contra.

Şi cum Analele Academiei Române sunt, în această privinţă, nu numai de un laconism lycurgic, dar de-a dreptul eliptice şi brachiloge, nu pot să'mi dau seamă dacă pentru preîntâmpinarea unei eventuale noui căderi sau pentru înlăturarea unei viitoare propuneri de acceptare a lui Gherea printre academicieni, doctorul D. Brândză a cerut în aceeaşi şedinţă (iar P. S. Aurelian, Petre Poni, General Fălcoianu,

C. Bobrogeanu-Gherea

I. Caragiani, G. Chiţu, Bacaloglo, Grigorie Cobălcescu şi Florian Porcius au semnat) ca să se limiteze de aci încolo membrii corespondenţi pentru fieştecare Secţie „la un număr ce rămâne să se determine de Academie".

* * *

Uriaşele desfăşurări de masse cari au întovărăşit cortegiul Maestrului până la cimitirul Sfintei-Vineri făceau parte — mai ales — din „batalioanele plebei proletare" şi din acei oşteni ai intelectualităţii despre cari medicul poet Adrian Verea spune că:

Erau din „armata lui Gherea".

Dar de onoruri militare, n'a avut parte la 'ngropăciune, ca unul ce ieşise din viaţă fără să fi fost decorat. Adică fusese decorat în teorie, dar murise fără decoraţie.

In Mart 1909 Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii publice îl pusese pe Gherea printre medaliaţii cu Bene Merenti cl. I, dar până să i se comunice decretul, el se găsia „în neplăcuta situaţie de a nu putea primi această distincţie".

Intrebat de un reporter:

— „Va să zică nu acceptaţi?", — Gherea răspunse:

„Se înţelege. Cu toate că e în totdeauna greu să refuzi ceea ce ţi se oferă în definitiv cu bunăvoinţă, — cu atât mai mult cu cât aceasta s'ar putea interpreta de unii ca o lipsă de delicateţă sau ca o reclamă personală, cu totul streine firii mele, — dar nu pot face altfel pentru că principiile mă opresc de a primi orice soi de distincţie'

Caragiani

După tălmăcirile din Odyseea ale lui Cesar Papacostea, după arhitecturalele şi mlădioasele rezămisliri din ineditele scoase la iveală după moartea lui Coşbuc (în „Transilvania") şi cu deosebire, după cyclopeana versiune a lui George Murnu (tipărită de Cultura Naţională), credeam că traducerea veche a lui Caragiani va trece 'n rândul ipotetic-ticilor lucrări, în veci năzuitoare către o vază fugace, şi pururea **vacante.**

Am recetit-o. Şi pot s'o spun: am izbutit, în proza lui resfrângătoare, să-l zăresc pe „Menelau cel bălan", s'o privesc cu deamănuntul pe Atena „cea cu ochii de cucuvae", să-l contemplu pe — **adunătorul de nouri** Joe, să prind mişcările Ermiei celui **cu varga de aur.** Şi ţi l'am cântărit din ochi pe Odyseu cel mai îndrăzneţ.

Şi fii încredinţat, o! cetitorule, că nu trebue să faci numai decât parte dintre firile uşuratice ca, lăsându-te vrăjit de **Nausicaa cea cu braţele albe,** să priveşti măcar în treacăt, să le priveşti cu ochi de estetician, înfăţişate cum sunt de Caragiani, slujnicele homerlane „cu cosiţele cele frumoase".

Simţi că, la fel cu Atena care luase chipul lui Mente sfătuitorul lui Telemach, zeul Phoibos Apollo a trimis de astădată o drăgălăşie dumnezeească în unele din frazele în proză ale lui Caragiani, când redă versurile Părintelui Poeziei şi al poeţilor.

Cearcă — să te vedem! — cearcă să ceteşti acea tălmăcire fără să schiţezi dacă nu gestul acelui „zguduitor-al-pământului" Poseidon, ori pe cel al frângătoarei strângeri-în-braţă a **vânosului Ercule,** dar măcar ritmica batere-din-vâsle al Tufienilor celor iubitori de cârme.

Ştiu una, că deşi 'mi port paşii prin hărtoapele mahalalelor oraşului, dar pare că 'mi mişc picioarele — de o potrivă cu **pulpoşii Acheeni** sau „Acheii cei cu frumoşi cioareci" — prin prăpăstioasa Lacedemona.

Şi mă trezesc din când în când invocând astfel o umbră bălae şi cu sceptru:

„De Joie hrănite, Menelae! Iată acum nişte străinoi bărbaţi, şi seamănă cu neamul marelui Joie. Dar spunecă trebule să le deshămăm aici caii cei iuţi, sau să-i trimă să meargă la altul care să-i ospăteze".

Şi, dacă n'am avut norocul să fiu contimporanul lui Reci depe vremea lui Creangă şi a lui Eminescu, mă mâi, atunci când osteneala 'mi cuprinde sufletul şi mădularelu următoarele 'nviorătoare paragrafe (Hasdeu care nu se da în lături dela adolescente jocuri-de-cuvinte ar fi zis, pe paragrafe):

„Astfel ziceau; iar el se scobori în pivniţa cea bolta naltă şi largă atatălui său, unde se afla înmădit aur şi aramă, şi straie în lăzi, şi destul untdelu bine mirositor. Intr'însul stăteau la rând rezămatei părete şi chiupuri de vin vechiu dulce la băut, avi înăuntru o dumnezeească băutură neamestecată cu a doar s'ar întoarce vreodată Odyseu acasă, chiar şi di ce ar suferi multe dureri. Iar pe deasupra erau a perite cu scânduri potrivite, cari se închideau cu dc aripi; iar într'însa şi nopţile şi ziua era o femee che riţă, care păzia toate cu multă pricepere a minţii sal Ei atunci îi zise Telemach, chemând-o în pivniţă:

— Dadacă, aide dar acuma de'mi scoate în chi puri un vin dulce... Umple dar douăzeci, şi potriveştepe toate cu astupuşe. Iar în burdufuri bine cusute toa nă'mi făină, şi să fie douăzeci de măsuri de cea m de frunte făină măcinată cu moara..."

Limba lui Caragiani nu este a unui **translator,** ci a un prelucrător. Nu-i graiul târgovăţ, de uzură, uscat şi uscăţiv sterp când trebue să alunece în cărturăresc, îngust cân vrea să fie concis. Ci e o proză pătrunsă şi pătrunzătoare de mlădioşenia unor versuri, ageră chiar şi atunci cân e încruntată, pline de miresme, şerpuitoare prin văgăun temeinică şi cumpănită chiar când oglindeşte crailăcuri ş chiulhanuri, trainică şi atunci când are să fixeze pânz Penelopii „care ziua lucra la stativă, iar noaptea desfăcea" un grai care e punte şi nu stavilă.

Barbu Lăzăreanu

* * *

Ploae de vară

Se stinse soarele, 'nghiţit
De-un nor, ce 'ndată-a sângerat.
Cuprinsul tot a 'nvineţit;
Şi temeri vagi plutesc, se-abat.

Se'ndoae, zbuciumă, jelesc
Copacii desnădăjduiţi,
Cărările se 'ngustă, cresc,
Sub cortul serii scund, cernit.

Cirezi de bivoli vin mereu
Să pască-al cerului albastru;
Văzduhu'i plumburiu şi greu.
Se furişază ca pe un clin
In cugetele tuturor; —
Săgeată pasările vin,
Ţipând, la cuiburile lor.

In zări, pe-o margine de cer,
E discul lunii, şters, oval;
Ca un înfricoşat străjer
Priveşte cenuşiul val

Ce 'ntreg pământu — a cotropit,
Ce urlă 'n uliţi şi câmpii,
Ce-a spart al mării vas tihnit
Şi sună 'n surle de mânii.

Lumina cearcă une-ori
— Un vârf de suliţă de aur —
Să spargă zalele de nori,
Să 'mpungă pielea de balaur.

Ca sârmele, pârae vii,
De foc, înseilă şi pier,
Ca în nisipuri de pustii,
In smoala grămădită 'n cer.

Pe neştiute se deschid
Ferestre 'n ceruri. Niciodat'
Aceleaşi! Grabnic! Şi se 'nchid!
Sântem pândiţi neîncetat!

Se pare-au arsenal drăcesc
Tot cerul. Cască, farmă peşteri!
Descarcă fiare, făuresc,
Duşmani neînchipuit de meşteri!

I-o pregătire de titani
Ascunsă, de ne'nlăturat!
Şi noi, putere de sărmani,
O aşteptăm înfrigurat.

Un sgomot surd, un descleştat
De fălci de fier! Unde-a trăsnit
Şi cum de nu s'a despicat
Pământul? Dar, a amuţit!...

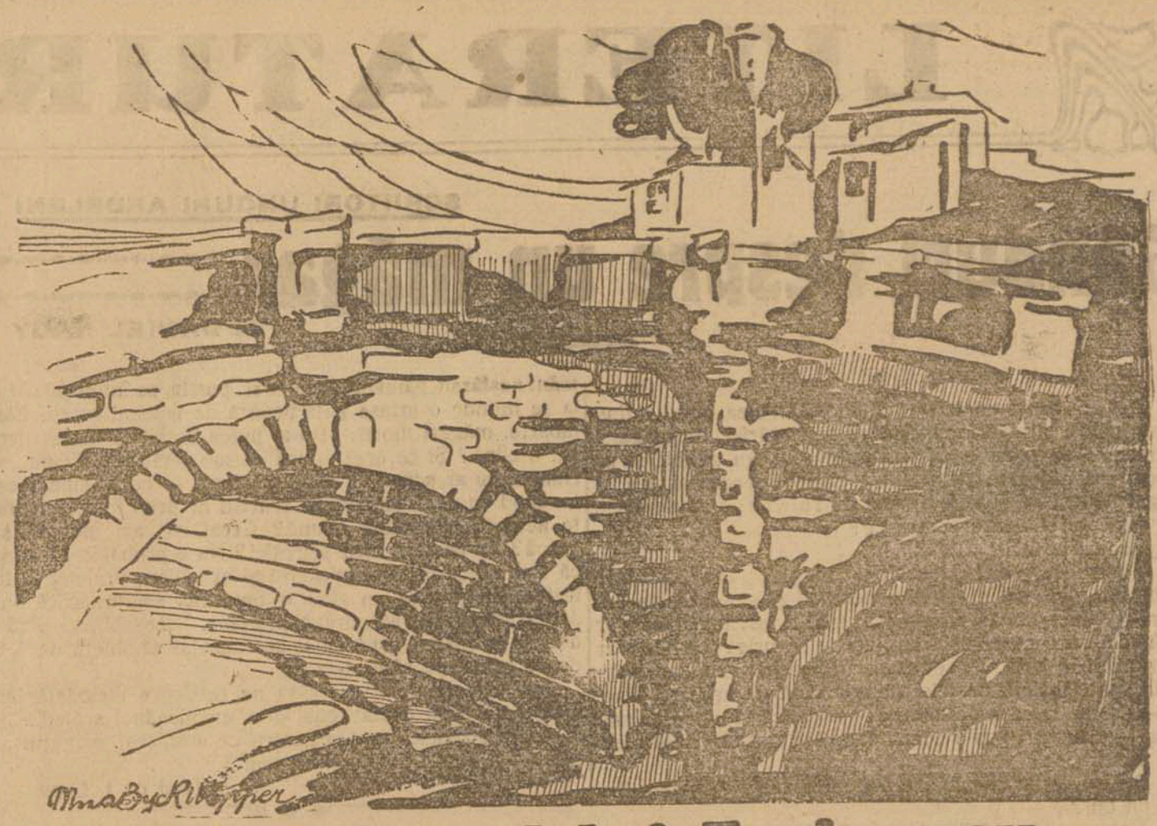
Tăcere scurtă. Un susur
Şi ploaia 'n spice lungi de plumb
Işi vântură bogatul ciur
Din plin, cu foşnet de porumb.

Se mişcă turlele de plopi
Incet în noapte. Incordat
Ascult: prin cântecul de stropi
Se 'nalţă-o rugă ne'ncetat.

Sânt mulţumirile a mii
De ierburi, frunze, vietăţi.
O, tâlcul unei vijelii
E un isvor de bunătăţi.

V. Demetrius

* * *

Un conşcolar al lui Eminescu

In 1914 se împlinea un sfert de veac de la moartea lui Eminescu. Revista **Flacăra,** sau mai drept neastâmpăratul ei de secretar de atunci Petre Locusteanu, mi-a cerut, pentru circumstanţă, să povestesc viaţa poetului. Cu destule şovăeli şi greutăţi, am ajuns să dau la iveală o biografie de vre-o sută şi ceva de pagini de tipar, format mic. Scriind viaţa lui Eminescu am învăţat câte obscurităţi prezintă această viaţă şi de câte ori biografii lui stau la tocmeală şi la ceartă, mai cu seamă când e vorba de anii pribegiilor marelui cântăreţ.

Pe unde a colindat Eminescu între 1863 şi 1869? Din ce trupe de teatru a făcut parte? Pe la ce şcoli s'a mai oprit şi câte clase gimnaziale a mai trecut? Aceste întrebări, grozav de neînsemnate şi de neroade, când te întâlneşti cu ele fără de veste, sunt ciudat de interesante şi de aţâţătoare, când ai intrat deabinelea şi metodic în studiul documentelor biografice.

Una din primele incertitudini cu cari se întâlneşte cercetătorul vieţii lui Eminescu, este aceasta: **In ce an vine Eminescu la şcoală, în Cernăuţi?** Gheorghe Iminovici, tatăl poetului, a avut cinci feciori, mai mari de cât poetul: Şerban, Nicolae, Iorgu, Ilie şi Matei. Se pare că toţi aceşti cinci fe-

Bătrânul gospodar de la Ipoteşti, ţinea în casă pedagog neamţ, ori de nu chiar neamţ, bun cunoscător de limba germană. Copiii lui, când intrau în şcolile din Cernăuţi, ştiau bine nemţeşte.

Când începe Eminescu şcoala din Cernăuţi? In 1856, ca elev în clasa I primară, sau în 1858, deadreptul cu clasa III-a primară, după un examen prealabil, de celelalte două clase?

Fapt este că în matricolele şcoalei primare din Cernăuţi — după cercetările de până acum — Iminovici Mihail apare deabia în clasa III, adică în anul 1858.

In biografia din 1914, am scris următoarele: „Profesorul de germană pe care tatăl său îl ţinea în casă, pentru copii, a trebuit să-l înveţe şi pe Eminescu. Mai mult de cât atât, învăţătura lui Eminescu a trebuit să fie sistematică şi cu anume scop. Eminescu a învăţat în casă atâta carte câtă învaţă un copil în clasa I şi II primară şi anume după programul din Cernăuţi. Numai aşa s'ar explica faptul că Eminescu a putut să fie primit dintr'odată în Cernăuţi în clasa III primară. Să presupunem că Eminescu a fost dus la Cernăuţi la vârsta de şease ani, cum zic unii, şi că acolo a învăţat, în particular, clasa I şi II: — ar fi o şubredă presupunere. Căci dacă a fost dus la Cernăuţi la 6 ani, de ce era să rămână să înveţe în particular? Intra în şcoala publică, chiar din clasa I; elevul era în câştig, iar părinţii nu mai aveau nici grija, nici plata pregătirii în particular. E mult mai probabil, însă, că Eminescu, venind în Cernăuţi, în anul 1858, ştia atâta carte cât trebuia, ca să poată intra în clasa III, precum a şi intrat, şi poate că în urma unui oarecare examen".

In vara aceluiaş an 1914, cu câteva zile mai nainte de izbucnirea războiului, eram în Câmpulung. Alexandru Vlahuţă a venit şi a rostit la Şcoala Normală (la un fel de cursuri de vară) o neuitată conferinţă asupra celor ce văzuse prin Danemarca şi Suedia. Cu acest prilej, Vlahuţă m'a făcut prieten cu un om nespus de preţios — cu un fost conşcolar al lui Eminescu!

Deabia ieşise de sub tipar biografia poetului şi nu uitasem nici una din nedomiririle şi din ipotezele mele. Conşcolarul lui Eminescu era un om de peste 70 de ani. Fusese un renumit şi sărbătorit profesor şi acum trăia retras, în acest frumos oraş de munte.

Am prânzit împreună şi l-am rugat pe venerabilul bătrân să-şi întoarcă gândul înnapoi, spre copilărie şi spre Bucovina. L-am întrebut cu sfială: Mai ţineţi minte împrejurările primei întâlniri cu Eminescu? Ceream prea mult! Cine putea să presimtă şi să noteze că, în această droaie de şcolari zglobii şi îmbujoraţi la faţă, este unul care se va numi, într'o zi, Mihail Eminescu!

Am întrebat atunci: — Ce spun amintirile D-v.? Eminescu a făcut la Cernăuţi tot cursul primar sau numai clasele III şi IV? Matricolele găsite până acum ni-l arată şcolar numai în aceste clase.

Din răspunsul fostului conşcolar mi-a rămas impresia că ipoteza mea este greşită. Se părea că Eminescu a făcut tot în Cernăuţi şi clasele I şi II, dar într'o şcoală semi-oficială, şcoala confesională ortodoxă, şi apoi a trecut în şcoala Statului.

Dar peste ziua aceea, peste convorbirea noastră şi peste proectele mele şi ale tuturora — s'a prăbuşit Războiul Universal. Alexandru Vlahuţă s'a dus la cele veci nice.... Bătrânul dascăl din Câmpulung a rămas neclintit, în vijelia anilor şi a prefacerilor, ca un fag centenar.... L-am revăzut, după zece ani. Era neschimbat; pare că ne despărţisem în săptămâna trecută. Aceiaşi minte limpede şi originală; aceiaşi vorbă tihnită, deapăuri serioasă şi pură de banalităţi....

Numai că sunetele vin încet, ca o apă adâncă, peste care zac nu ştiu ce neguri stăruitoare.

Sunt aproape 70 de ani de când învaţă carte în aceiaşi clasă cu Mihail Eminescu!

Intrebarea mea de acum zece ani, revine stereotipă şi sâcâitoare... De data aceasta, patriarhul îmi răspunde limitat, numai pe cât ştia:

— M'am întâlnit cu Eminescu, în clasa III, la **Musterhauptschule...** Se pare, deci, că în răspunsul cel dintâi se strecurase şi o umbră de ipoteză, ipoteza cu şcoala eparhială.

Totuşi, întâlnirea cu Eminescu, deabia în clasa III primară, nu exclude de loc posibilitatea unei şcoli, (alta de cât Musterhauptschule) unde Eminescu a putut să facă primele două clase.

Importanţa cestiunei, firească, este infimă. Eminescu nici nu credea că cineva poate să-şi bată capul cu asemenea probleme:

„Şi când propria ta viaţă singur, n'o ştii pe de rost,
„O să-şi bată alţii capul s'o pătrunză cum a fost?"

în câteva pagini de caet, şi să ne dăruiască amintirile sale despre Eminescu!

Cartea cea definitivă asupra vieţii şi operei genialului poet stă ascunsă în viitor. Să strângem, pentru marele arhitect necunoscut, tot ce putem să mai strângem.

G. GALACTION

* * *

Gara

Ce ne'nţeleasă pare tumultoasa gară
Cu trenuri nesfârşite şi felinare verzi;
Aicea se frământă viaţa 'n veci fugară
Şi 'n largul ei de sbucium ca 'ntr'un ocean te pierzi.

Prin negurile nopţei străbat locomotive;
De unde vin pribege, spre care ţări pornesc?
Spre ce oraş himeric cu turle şi ogive
Fug trenurile negre de nu se mai sfârşesc?

Ca nişte şerpi gigantici alunecă, şe'ndoaie,
S'aruncă peste poduri fantastic dantelate
Brăzdează 'ntunecimea cu ochii de văpăie
In ritm sonor de osii şi roate ferecate.

Purtând lumini şi visuri fug negrele vagoane:
S'au dus ...Dar nu se curmă eterna frământare;
În gară cântă larma de glasuri şi ciocane
Şi'ndată alte trenuri stau gata de plecare.

Un şuerat, o şoaptă, o lacrimă fugară,
— Aşa porneşti, odată, şi'n depărtări te pierzi:
Iar îndărăt viaţa rămâne ca o gară
Cu trenuri nesfârşite şi felinare verzi!

MIRCEA RADULESCU

Adevarul literar si artistic, Nr.226-1925_p.4

LITERATURA STRAINA

P. K. ROSEGGER

Intâia mea călătorie cu trenul

Traducere de LUDOVIC LEIST

Naşul meu, cizmarul Iohan era un om, care credea orice, numai ce era natural, nu. Ce pricepea, era pentru el dela Dumnezeu: ce nu pricepea, era vrăjitorie şi lucru necurat. In toţi anii se ducea odată în pelerinaj la biserica Maria Schulz pe Semmering, unde căuta ajutor împotriva ispitei necuratului. Intr'un rând, după ce mă făcusem măricel, a vrut să mă ia şi pe mine cu el.

— Bine, zise tatăl meu, cu prilejul acesta poate să vază bălatul şi drumul de fier cel nou care se face acum peste Semmering. Se zice că gaura prin munte s'a isprăvit.

— Ba, ferească sfântul, strigă naşul meu, să dăm cu ochii de lucrul diavolului! Căci sunt numai năluciri toate nimic nu-i curat, nici adevărat!

— Mai ştii! Zise tatăl meu. Si-şi văzu de treabă.

Eu şi naşul meu, am pornit la drum, am luat-o peste muntele Stuleck, ca să nu dăm prin vale, unde, cum spunea, umbla în sus şi în jos carul necuratului. Insă, când am ajuns sus pe munte şi ne-am aruncat ochii spre satul Spital, am zărit un vierme negru târându-se pe o linie foarte pronunţată; d'asupra lui plutea un nouraş de fum.

— Maică Precista! Strigă naşul. Uite-l! viermele fumează tutun! Sterge-o, băiete!

Şi am tulit-o de vale pe partea dimpotrivă.

Pe seară am ajuns la şes, dar... ori naşul nu ştia seama locului, ori îl păcălise curiozitatea—care-i juca din când în când câte-o festă sdravănă—în loc să dăm de Maria-Schulz, ne pomenirăm lângă o grămadă uriaşă de moloz şi în dosul ei se făcea în munt eo gaură întunecoasă. Gaura era aşa de mare, în cât încăpea o casă întreagă. In munte intra un drum cu două stinghii de fier.

Naşul meu a stat multă vreme, fără să zică o vorbă, clătinând numai din cap. In cele din urmă zise:

— Aceasta trebuie, să fie şoseaua acea de modă nouă. Dar minte, că intră aici! Din gură ieşia un aer rece ca de mormânt. Mai departe către Spital se vedea în amurgul serii, lângă şoseaua de fier, o casă de zid: în faţa acesteia se înălţa o prăjină lungă şi pe aceasta se clătinau două ghiulele roşii, ca sângele. De odată se auzi un zgomot de prăjină şi una din ghiulele se ridică în sus ca trasă de o mână nevăzută. Noi ne-am speriat grozav. Se vedea cât colo, că nu era lucru curat aci. Cu toate acestea am rămas locului ca pironiţi.

— Naşule, zisei încetişor, n-auzi şi d-ta o uruitură în pământ?

— Ba, da, băiete, răspunse el, par'că tună! E un cutremur de pământ!

Incepuse să duduie grozav. Pe drumul de fier venia ceva negru ca cărbunele. La început par'că sta pe loc, se făcea însă tot mai mare şi se apropia sforăind grozav, şi pe gură scotea nouri de aburi.

— Maică Precistă! Strigă naşul, uite târăşte după el, case întregi.

Şi într'adevăr, noi ne închipuisem că locomotiva o să tragă câteva care stricne în care se puteau urca câţiva călători iar acum ne pomenirăm, că trece pe dinaintea noastră un cătun întreg cu ferestre multe şi pe la ferestre se vedeau oamenii vii şi gonia aşa de repede şi duduia aşa de tare că te apuca ameţeala.

Naşul ridică de odată mâinile la cer şi strigă desperat:

— Sfinte Petre! Uite-l că intră în gaura aceea!

Şi namila cu sutele de roţi şi intrase în adâncime.

Şi din ea nu s'a mai văzut decât o lumină câteva clipe; apoi dispăru cu totul. Numai pământul duduia şi din gură ieşia fumul, încetinel şi a lene.

Naşul îşi şterse cu mâneca sudoarea de pe frunte. Se uită apoi la mine şi zise:

— Ai văzut şi tu, băiete?

— Am văzut şi eu.

— Atunci n'a fost o nălucire! bombăni Iochan.

Urcarăm muntele pe drumul mare şi din mai multe hrube se vedea ieşind, fum. Departe, sub picioarele noastre, în munte mergea carul cu aburi.

— Acela s'au prăpădit! zise naşul, cu gândul la călătorii de pe calea ferată. Oamenii aceia nesocotiţi au sărit singuri în groapă.

Hanul din Semmiering era pustiu de tot: grajdurile cele mari erau pustii, mesele din odăi, şi ieslele pentru caii din stradă, goale. Birtaşul, altădată stăpânitorul mândru al soselei, ne pofti prietenește să ne odihnim nitel.

— Mie mi-a pierit pofta de mâncare, răspunse naşul. Oamenii învăţaţi nu mănâncă mult şi eu am prins azi nitică învăţătură.

Şi pornirăm înainte fără să mai schimbăm o vorbă. Sus pe culme ne oprirăm şi ne-aruncarăm ochii spre ţinuturile austriace, cari se desfăşurau înaintea noastră cu stâncile şi plaiurile şi şesurile lor întinse.

Coborându-ne iar de vale, zărirăm din nou, în coasta muntelui, trenul nostru mititel ca o omidă—trecând peste poduri înalte şi prăpăstii îngrozitoare, alunecând pe lângă povârnişul ameţitor, dispărând într'o gaură, ieşind pe alta—minune nu altceva!

Inserase, când ajunserăm la Maria-Schulz. Intrarăm în biserică, unde arde lampa roşie şi ne închinarăm. După aceea îmbucarăm ceva la birt şi ne urcarăm în podul cu fân ca să dormim.

Ne culcasem cam de multicel. Eu nu puteam să închiz ochii din pricina impresiilor şi a simţimântului că eram în străini. Credeam însă că naşul adormise deabinelea. Când numai ce îl auzii:

— Dormi, băiete!

— Nu, răspunsei.

— Nu mă lasă în pace, şopti el mai departe, e îngrozitor, băiete!

— Ce naşule? întrebai.

— El, poate că are să fie mai bine mâine, la biserică! Se mângâia el singur.

— Te doare ceva, naşule?

— E o prostie! Ce zici, băiete, tot suntem aci, să încercăm?

Fiindcă nu-l înţelegeam, n-am răspuns nimic.

— Ce are să fie? urmă naşul. Dacă au încercat alţii, de ce n'am încerca şi noi? Eu am să stric câţiva bani.

Vorbeşte în somn, îmi zisei şi trăsei cu urechea.

— Să vezi ce mutre au să facă cei din casă, urmă el, când le voi spune că am mers cu trenul!

Acum îl înţelesei şi mă învoii numai decât.

— Dar e păcat bombăni el. El, poate că o fi mai bine mâine, acum să dormim cu Dumnezeu.

A doua zi, de dimineaţă ne duserăm la biserică şi naşul se spovedi şi se împărtăşi. Când pornirăm în spre casă naşul zise că ar vrea să vază gara din Semmering şi ne îndreptarăm într'acolo.

Din gara Semmering văzurăm gaura din partea cealaltă: şi pe aci era întunecoasă besnă.

Se anunţase un tren dela Viena.

Naşul prinse să se tocmească cu un funcţionar din gară, vrea să plătească douăzeci de creiţari şi să ne dăm jos în partea cealaltă a muntelui, la capătul găurii.

— In partea cealaltă a muntelui, la capătul găurii, nu se opreşte trenul, zise funcţionarul râzând.

— Dar dacă vrem să ne dăm jos? Stărui naşul.

— Trebue să mergeţi până la staţiunea Spital. Pentru doui inşi costă treizeci şi doi de creiţari.

Naşul zise că ar vrea să cheltuiască ceva, dar cât boerii cei mari nu poate să dea un biet nevoiaş ca el. Şi apoi noi amândoi nici nu eram aşa de grei.

N'a avut însă încotro, căci funcţionarul n'a stat la tocmeală.

Naşul plăti, mă puse să dau şi eu doui creiţari.

Intr'aceasta trenul eşia din tunelul din apropiere. Eu aşteptam ca namila acea mare să se oprească.

Şuera şi scuipa şi gemea. Şi stete locului.

Noi stam acolea cu inima cât un purice, şi nu ne-am fi urnit, dacă nu l-ar fi împins conductorii pe naşul în vagon şi pe mine după el. In clipa aceasta clopotul sună de plecare şi eu auzii pe naşul, care se împiedică:

— Acesta e clopotul meu de moarte!

Acum puturăm să ne aruncăm ochii prin preţur. In vagon erau bănci, ca într'o biserică, şi uitându-ne pe fereastră....

— Doamne Sfinte! strigă naşul, uite colo un zid pe dinaintea noastră!

De odată numai s'a întunecat şi văzurăm că în tavanul căsuţei noastre ardea o lampă de ulei. Afară, în întuneric, uruia şi duduia, şi şuera, parcă am fi fost înconjuraţi de nişte căderi mari de apă. Şi se auzeau într'una fluerături înfiorătoare. Mergeam pe sub pământ.

Naşul sta cu mâinele încrucişate, pe genunchi şi şopocăia.

Am stat sub pământ vreme cât ai zice pe „Tatăl Nostru" de zece ori. Când numai ce se lumină iar; afară sburau pe dinaintea noastră, ziduri, stâlpi de telegraf, şi pomi. Treceam printr'o vale verde.

Naşul mă înghionti:

— Băiete, ştii că e minunat!... a început să-mi placă. Zău, trenul e ceva frumos! Uite satul Spital, şi d'abia am mers un sfert de ceas. E prea puţin pentru paralele date; eu zic să mai stăm şi să mergem înainte.

Eu eram bucuros. Mă uitam pe fereastră cum sburau toate pe dinaintea noastră, dar nu mă puteam dumeri. Şi naşul strigă:

— Ştii că sunt deştepţi oamenii! Cum o să se mai mire cei de acasă! Dacă aş avea bani nu m'aş mai da jos, aş merge până sus pe muntele nostru!

— Marzblag! strigă conductorul. Trenul se opri.

O pornirăm spre uşă. Eram ameţiţi.

Conductorul ne-a luat hârtiuţele acelea, pe cari le căpătasem, când ne-am urcat, şi ne-a tăiat drumul.

— El, nene, strigă, el, biletele acestea sunt numai până la Spital. Trebuie să plătiţi restul, adică îndoit pentru doi inşi fac un fiorin şi şease creiţari.

Am holbat ochii la naşul şi naşul la mine.

— Băiete, zise el în sfârşit, cu glas tremurat, ai ceva bani la tine?

— N'am bani la mine! răspunsei scâncind.

— Nici eu nu mai am: bolborosi Iohan.

Ne băgară într'o cancelarie şi acolo ne întoarserăm buzunarele pe dos. S'a găsit o batistă albastră, o cojiţă de pâine, o pipă veche, nitică iască şi o bucată de cremene şi în sfârşit o pungă de piele, în care nu era decât o cruciuliţă de alamă, pe care naşul o purta veşnic la el, fiindcă era ferm convins, că n'are să-i lipsească nici odată bani cât timp o va avea la el. Şi cruciuliţa şi-a arătat într'adevăr puterea până azi. Acum însă s'a isprăvit deodată cu puterea ei.

Ne dădură voie să ne băgăm lucrurile în buzunar, ne opriră însă câteva ceasuri în gară şi ne luară de mai multe ori la întrebări.

Incepuse să înserege când ne dădură însfârşit drumul şi o pornirăm spre casă peste dealuri şi văi, pe un întuneric de-ţi scoteai ochii.

Ieşind pe gangul gării, auzii pe naşul bolborosind:

— Carul acela cu aburi... tot nu-i lucru curat!

Traducere de LUDOVIC LEIST

BURGER

LENORA

Lenora tristă 'n zori de zi
Din vise rele sare,
— „O, Vilhelm, cât o să 'ntârzii?
Eşti mort? Veni-vei oare?"
Cu-ale lui Frederic oştiri
Plecat, el nu-i dăduse ştiri
Din lupta de la Praga
Şi mult îl plângea draga!

Dar craiul şi oştirea
Sătui de jaf şi ură
Sfârşiră crâncenul război
Şi pace ei făcură.
Şi armatele în chiu şi cânt
Veneau cu ramuri pe vestmânt
Şi'n zunet de ţimbale
'Napoi, pe-aceeaşi cale.

Şi'n drumul lor, ah, peste tot
Cum se grăbesc să vie
Bătrâni şi tineri cât ce pot
Strigând cu bucurie!
— „O Doamne sfânt, slăvit să fii
Strigau neveste şi copii.
Lenora însă n'are.
La chinu-i alinare.

Oştenii toţi, cu pas grăbit
Când prins-au să se 'nşire
Ea-i întrebă de-al său iubit
Dar nimeni n'avea ştire.
Şi 'nţelegând tristu-adevăr
Şi-a smuls plângând bogatul păr
Şi se-arunca pe iarbă
Cu o mânie oarbă

In calea-i mamă-sa porni:
— „O, Doamne sfânt, ai milă!
Copilă, ce-i cu tine-aci?
Ridică-te copilă!"
— „Ah, mamă, mila-i aci jos
Şi'o ceri de sus e de prisos
Şi nimeni n'o mai cere!
Vai mie, ce durere!"

— „O, Doamne, cum poţi s'o ajuţi?
Copilă, hai te roagă!
Ce face Domnu-ţi bun făcut
Şi nu-L poţi certa, dragă!"
— „Zadarnic mamă-i tot ce spui
Eu nu văd îndurarea Lui
Ce-ajută-o rugăciune
Când viaţa mea apune?"

— „De-a fost ucis prin văi ori lunci
De vre-o spurcată liţă
Să-ţi uşureze jalea-atunci
Cucernica moliftă".
— „Molifta nu poate de loc
Să stingă-al chinului meu foc;
Molifta nu mai poate
Pe morţi din groapă-a-i scoate".

— „Dar când, fătarnic şi mişel
Prin ţările ungare
S'o fi 'nsurat pe-acolo el
Şi-acum cinstit îţi pare?
O, lasă-i de va fi aşa
In voe-acolo inima,
Căci va pieri ca pleava
Şi remuşcări avea-va".

— „O, mamă, — al zilelor izvor
Urgia azi mi-l paşte!
De ce-mi fu dat acum să mor
Şi-mi fu dat a mă naşte?
O, pieri lumina mea, o, pieri,
In noaptea veşnicei dureri!
Cel sfânt milă n'o ştie,
Vaţ mie, o, vai mie!"

— „O, aspru nu fii, Doamne sfânt,
Cu-acest copil sărmanul.
Ba nu'nţelege-al ei cuvânt
Şi nu-şi vede limanul!
Ci viitu-ţi pământescul chin
Copilă... Raiul sus, senin,
Şi jos ogorul rodnic
Nu face cât un logodnic?"

— „Dar ce-i raiul lui Dumnezeu
Şi ce-i iadul, eternul?
Cu Vilhelm era raiul meu
Iar fără el, infernul!
O, pieri lumina mea, o, pieri
In noaptea veşnicei dureri!
O, nu e fericire
Când eu nu mai am mire..."

Şi'n desnădejdea-i a rămas
In loc, plină de sânge
Si-apoi târziu plecă acas'
Şi nu 'nceţă de-a plânge
Cu pumnii ea se lovi 'n sâni
Se sgârie cumplit pe mâini...
Dar stelele se-arată
Pe bolta depărtată.

Şi-auzi afară! Trap, trap, trap.
Copite prin livadă
Şi-un cavaler cu coif în cap
Sui pe balustradă.
Uşoare şgomote se sting
Iar poarta sună: clinglingling!
Şi-apoi fără de veste
Se-aud vorbele-aceste:

— „Ah, iată Tu copilă, ba!
Eşti oare adormită?
Şi supărată eşti şi-acu?
Şi plângi, sau vezi, iubită?"
— „Ah, Vilhelm, tu? Aşa târziu?
De veghe-am vrut astăzi să fiu:
O, grea durere sfâşie...
De unde te 'ntorci însă?"

— „La miez de noapte din câmpii
Pornii prin văi boeme,
Şi vreau cu mine-acum să vii
Căci n'ai de ce te teme".
— „Dar mai întâi în casă vin
Căci bate vântul prin gherghin;
La mine 'n braţe vino
Şi jalea mea alin-o!"

— „Să bată cât de aspru vânt,
Să bată până mâne!
Fugarul meu scurmă'n pământ
Şi-aici nu pot rămâne.
Te salt şi te ridic în şea
Pe roib şi stai în urma mea!
Pe-o cale nebătută
Vom merge mii-o sută!"

— „O sută mile încă? Cum?
Să mergem dimpreună?
E ora unspreze-acum,
Auzi clopotul sună".
— „Priveşte, luna-i încă sus
Şi noi vom alerga nespus.
Iubirea toate 'nfruntă
Căci azi te duc la nuntă."

— „In ce odae am să gust
Iubirea?... Stai pe gânduri...?"
— „Departe... Un pat mic, îngust
Făcut din şase scânduri".
— „E loc şi pentru mine?" — „Da!
Cu mine'n şea te-oiu ridica!
Dar hai căci musafirii
Şi-odaia aşteaptă mirii".

Pe roib ea 'ndată se sui
In razele luminii
Şi pe iubit l'încolăci
Cu braţe cum sunt crinii
Şi iute, iute, hop, hop, hop.
Auzi cum vâjâe 'n galop;
Dispar sub cal prundişuri
Şi'n laturi luminişuri.

La dreapta şi la stânga lor
Pe-un drum ce n'are gloduri
Cum sboară verdele covor
Şi cum dudue poduri!
— „Te temi iubito? Luna-i sus
Şi mergem repede nespus!
Pot morţii frică-a-ţi face
Ah, lasă morţii 'n pace!"

Dar ce fâlfâe corbi şi-i cânt
Colo 'n zare, şi şopot?
— „Să ducem trupul la mormânt!
Grăeşte-un glas de clopot.
Şi un funebru, trist convoi,
Cu un sicriu trecu apoi
Cântând cânturi hidoase
Ca broaştele vâioase.

— „La miezul nopţii trupul mort
La 'nmormântat să iasă
Căci la ospăţ acum îmi porţi
Pe mândra mea mireasă,
Lăsaţi voi dascăli şi voi popi
Cântarea tristă de la gropi
De nuntă vreau cântarea...
Daţi-mi binecuvântarea!"

Iar targa piere în cântări
Cum el a dat poruncă.
Convoiu-urmează roibu 'n zări
Şi-ei scântei aruncă.
Şi mai departe hop, hop, hop,
Auzi cum vâjâe 'n galop!
Dispar sub cal prundişuri
Şi'n laturi luminişuri.

Cum mai merg dânşii alergând
Prin munţi, văi depărtate,
Şi'n dreapta, 'n stânga, rând pe rând
Cum pier cetăţi şi sate!
— „Te temi iubito? Luna-i sus.
Iar morţii merg iute nespus!
Pot morţii frică-a-ţi face?
Ah, las morţii 'n pace!"

Şi iată! Sus pe-un eşafod
Dansează lângă-o roată
In raza lunei un norod,
O nemiloasă gloată.
— „Veniţi, voi toţi cei adunaţi.
Veniţi aci şi ne urmaţi!
Veniţi să 'ntindem hora
Cea dragă tuturora!"

Şi gloata 'ntreagă pe furiş
Veni haş-haş, la spate,
Cum bate vântul 'n aluniş
Prin frunzele uscate
Şi mai departe, hop, hop, hop,
Auzi cum vâjâe 'n galop!
Dispar sub cal prundişuri
Şi'n laturi luminişuri.

Iar luna care străluceа
Pe munţi, văi şi vălcele,
Când sburau ei sbura şi ea
Şi cerul plin de stele!
— „Te temi iubito? Luna-i sus
Iar morţii merg iute nespus!
Pot morţii frică-a-ţi face?
Ah, lasă morţii 'n pace!

Cocoşul cântă-acum volos
Nisipul-i pe sfârşite...
Eu zorii zilei îi miros...
Hai roibule iubite!
De-acuma nu vei mai fugi
Ne oprim la locul morţii-o
Merg iute de tot morţii
Suntem în faţa porţii!"

Spre-o poartă cu zăbrele-şi ia
Atunci el iute sborul
Şi-o lovitură de vergea
I-a sfărâmat zăvorul.
Aripe fâlfâe şi bat;
Ei peste gropi trec ne'nfrânt
Şi pietre mormântale
Lucesc în raze pale.

Şi iată 'n noapte când dispar
Cum cade dintr'odată
Al cavalerului pieptar
Bucată cu bucată.
Iar trupul lui încet-încet
Acum se schimbă 'ntr'un schelet

In hârcă floroasă
Ce ţine 'n mână-o coasă.
Şi roibul svârle la scântei
Iar ea sări 'n picioare,
Şi iată că iubitul ei
Se-afundă şi dispare.
Un strigăt lung şi-apoi din nou
Un scâncet sună din cavou.
Lenora ca de ghiaţă
Abia mai are viaţă.

Şi la lumina lunii lanţ,
Se învârtesc 'nainte
Şi joacă duhurile-un danţ
Spunând aşte cuvinte:
— „Răbdare cât ţi-ar fi de greu
Şi nu-L certi pe Dumnezeu!
A vieţii slabă rază
Ţi-o aibă Domnu 'n pază!"

Traducere din limba germană de IOAN CIORANESCU

Anul III No. 32 — Exemplarul 15 lei — Duminecă 9 Ianuarie 1944

Săptămâna CFR

Apare în fiecare Duminecă sub conducerea unui Comitet
Prim-redactor: ION MAXIM
Redacția și Administrația: București Str. Edgar Quinet 8, etaj II
Înscris la Tribunalul Ilfov sub Nr. 6549/1942
Editura: Regia Autonomă C. F. R.

Frânarea automată a trenurilor de marfă

Pe data de 8 Ianuarie 1944, Calea Ferată Română a intrat cu adevărat în rândul administrațiilor civilizate ale Europei, întrucât în această zi se începe frânarea automată a trenurilor de marfă.

Uniunea Internațională a Căilor Ferate, fixase ziua de 1 Ianuarie 1939 ca ultimă dată până când se putea admite în traficul internațional vagoanele de marfă frânate cu frâna de mână. Dela această dată, noi nu mai puteam expedia mărfurile noastre în vagoane CFR. Vagoanele noastre trebuiau să fie descărcate la frontieră sau eram obligați a plăti chirie pentru vagoane străine, pentru a putea expedia spre Apus, producția românească.

Deși CFR.-ul a început din 1937 înzestrarea parcului nostru de vagoane de marfă cu frâna automată, ritmul în care s'a lucrat a fost atât de încet, încât această lucrare, ce se executa prin intermediul firmelor particulare din țară, ar fi durat 20 de ani. Intr'adevăr până la data de 1 Ianuarie 1941, s'a realizat numai 15% din programul de înzestrare.

La alcătuirea programului de refacere si investiții CFR., program ce a fost întocmit sub directa conducere si cu observarea fiecărui punct, de Directorul General al Căilor Ferate, Domnul General Orezeanu, s'a pus accentul pe această latură atât de importantă pentru exploatarea Căilor Ferate Române.

In acest program, pentru restul de 85% din parcul de vagoane ce urmau să fie înzestrate cu frâna automată, ca și pentru utilarea locomotivelor cu pompe de aer cu debit mare, s'a fixat un termen de 3 ani.

Dar nu numai înscrierea în program putea să rezolve problema; măsurile ce s'au luat de Directorul General au fost hotărîtoare. Aceste măsuri au constat în comandarea directă dela firma Knorr a frânei și aplicarea sistemului la vagoanele noastre prin 6 ateliere CFR. Se cuvine a se aduce toată laudele acelor ce au organizat lucrul în atelierele noastre, pentru splendida reușită, întrucât programul putea fi complet executat încă din anul trecut, dacă materialele soseau la timp din Germania. S'a dovedit deci capacitatea atât din punct de vedere a birourilor noastre tehnice, care, dat fiind varietatea de tipuri a vagoanelor din parcul nostru, au trebuit să întocmească desenele de adaptare cât și organizarea și valoarea lucrului din atelierele CFR. S'a mai dovedit că oricât de bine ar fi fost utilată o firmă particulară din țară, ea n'ar fi putut ajunge la înzestrarea a 4500 vagoane lunar (frână continuă + conductă trecătoare), întrucât numai garantarea acestor vagoane a fi depășit posibilitățile oricărei firme românești. Pe de altă parte faptul că s'a executat lucrarea în 6 ateliere CFR., a permis cu ușurință și la timp scoaterea din circulație a vagoanelor ce urmau să fie înzestrate cu frână continuă, evitându-se drumurile lungi ale vagoanelor goale.

S'a început pe ziua de 8 Ianuarie 1944 circulația pe unele linii principale a trenurilor de marfă frânate automat, urmând ca până la 1 Aprilie 1944, circulația tuturor trenurilor de marfă directe să se facă numai prin frânare automată.

Acest mare eveniment feroviar nu are numai o importanță cu caracter tehnic de exploatare ci și aceea că vagoanele noastre vor putea transporta mărfurile românești în orice colț al Europei; frânarea continuă și la trenurile de marfă reprezintă una din cele mai rentabile investiții CFR. Intr'adevăr, prin introducerea frânei automate coroborată și cu introducerea cârligului de tracțiune întărit cu peste 60%, vom putea alcătui trenuri lungi și cu viteză de circulație sporită, ceea ce echivalează cu o sporire a parcului nostru de material rulant cu peste 20%. Dacă ținem seama de greutat[illegible] de război a unui număr[illegible] ridicat[illegible] dacă ți[illegible] transp[illegible] sporire[illegible] pentru[illegible] moase[illegible]

In[illegible] marfă[illegible] frânar[illegible] timeni[illegible] ple ur[illegible]

Perse[illegible] Ferate[illegible] stă pr[illegible] lucrări[illegible] sință[illegible] dri cu[illegible] econo[illegible] sene, satisf[illegible] neral[illegible]

F[illegible] aport[illegible] în in[illegible] pozi[illegible] repr[illegible] pe l[illegible] proc[illegible] altă[illegible] cest[illegible] gara[illegible] între[illegible] 8 Ia[illegible]

din[illegible] în[illegible]

ținem seama de costul de construește azi și acută reclamată de p de război, această material rulant este una din cele mai frumoase realizări, executată în trei ani de grea muncă intensă pentru a se putea deplina lor justificare, trenuri, cu începere dela posibilă.

A început Anul Nou cu una moase realizări, executată

tr. p.

Un depou de locomotive

Drum de fier romantic

Hai să vorbim despre un lucru vechiu și poetic: despre tren. Să-l cântăm și să-l regretăm înainte de a-l vedea lepădat la fierăriile trecutului.

Scriam scrisori, anunțam sosiri, aveam putină febră când ne închingam geamandane prea grele; ne ducea un birjar binevoitor la o gară cu sepci roșii, în părțile joase ale orașului; intram într'un vagon aproape gol, ne căutam un loc potrivit, lângă fereastră și cu fața în sensul mișcării. O mână cuminte pregătise acasă un coș garnisit cu lucruri bune. Trenul avea proprietatea de a aduce foamea cu bună dispoziție.

Să ne înțelegem. Vorbesc despre trenul patriarhal de altădată, care umbla ceasuri lungi și stătea prin stații, ascultând taifasurile oamenilor. Expresurile furibunde de mai pe urmă reprezintă epoca de decadență, iar cele de tranziție din epoca teribilă de acum, sunt mai degrabă niște compresoare. In preajma lor apar automobilul și aeroplanul. Un rapid fuge cu violență și cu brutalitate; drumul de fier îi dă direcție și scop. Un automobil de marcă bună are totdeauna o alură de sport și ține numai decât să se ia la întrecere cu cineva. Înțelegându-i intenția, dulăi din sate pornesc în preajma lor la goană, cu entusiasm. Un aeroplan pare a nu avea țintă; își caută parcă vertiginos o pereche subt nouri; însfârșit e „calul dracului", cum spun țăranii din Moldova. Nebunia năvii aeriene are ceva de tristețe, și dorință în veci neistovită: avionul plutește spre o poezie a viitorului, și spre afundul cerului; orice ar face, totuși, e condamnat să se întoarcă iar pe pământul de care nu se poate desrobi. Automobilul se întrece: e tânăr și parvenit. Uneori e capricios: bate cu fruntea în copacii din marginea drumului. Dă și altfel de reprezentații. Nu-i mașină supusă, mașină propriu zisă. Are personalitate și independență. O ia pe câmp: dă în sant și zvârle cu roatele de dinapoi; se uită viclean și piezis dintr'un ochiu și stă gata la orice cotitură să-ți joace o festă. Și aeroplanul și automobilul sunt combinații în care intră element omenesc. Aeroplanul are ceva eroic; automobilul are vanitate și lipsă de inteligență. Pe toate șoselele noastre naționale se pot recunoaște dovezi despre aceasta. Fără nici un motiv serios, omul se îmbracă în trăsura neliniștii și face săritura în baltă, dincolo de viață.

Pe când trenul era o mașină docilă. Accidentele erau cu totul în afară de el; erau ale omului. Dar în timpurile de care vorbesc aproape nu cunoșteam accidente.

Deci visam la fereastră, dacă eram singuri. Dacă nu eram singuri și nu ne era somn, intram politicoși în vorbă cu vecinul din față. Aici mai ales era tot farmecul acelor călătorii tihnite.

Dacă erai suferind de ceva, vecinul se grăbea imediat să-ți dea un sfat și o rețetă, mai ales dacă nu era medic. La scăderile vieții noastre publice, la excesele demagogiei, la tendința unora și altora de a confunda avutul statului cu avutul propriu, la ilegalități, la anarhie morală, acești vecini binevoitori îți dădeau soluții de o simplicitate uimitoare și de o eficacitate asupra cărora nu putea exista îndoială.

Stăteai și te minunai împreună cu personagiul elocvent cum de nu se gândesc guvernanții la așa ceva. Mirarea avea și o altă latură: cum posesorii unor asemenea panacee sunt niște simpli călători năcăjiți și modești, de al căror nume n'ai auzit niciodată. Ei, iată, acești anonimi aveau toate soluțiile și mai ales iluzia că s'au deparazitat, vreme de un ceas, de mediocritatea vieții lor.

— Cine îți vorbea de cinste și de caracter? Îți atrăgea luarea-aminte un binevoitor. Individul acela care s'a coborît? Știi că ai haz? Și dumneata i-ai ascultat toate palavrele?

Vai, și acest paradis al iluziilor se distruge. Tovarășul de drum tace încruntat cu o mână crispată pe marginea vehiculului, iar șoferul, cugetând la învârteli și operații, ori la lovituri de cinematograf, coboară halucinat spiralele infernului lui Dante.

Mihail Sadoveanu

Cartea literară

Lauda cărții literare a făcut-o între noi, nu vreun critic sau istoric literar, cu privirea încețoșată de mulțimea foilor citite, ci poetul însuși, care la anul 1870 se așeaza în fruntea scriitorilor țării lui, ca să rămână până astăzi în acelaș loc, Mihai Eminescu. Aduceți-vă numai aminte de începutul Epigonilor! Oamenii care hotărau atunci la Convorbiri Literare, unde studentul dela Viena își trimisese versurile ca să fie tipărite, Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi, aveau îndoieli despre așezarea pe scara mărilor a celor dintâiu mânuitori de condeiu români, așa cum o făcuse Eminescu. Eminescu și-a apărat părerile până la urmă. Noi și toată literatura română suntem acum, după atâta trecere de vreme, alături de el, care întrupă însuflețirea cu aripile deschise, și nu alături de ceilalți, cari erau însăși chibzuința și măsura. Versurile, de aceea, din vestita poezie le știm pe dinafară. Când este vorba să caracterizăm pe vreunul din cei amintiți în ele, nu ne ducem la vre-o carte învățată, ci îl caracterizăm fără șovăială așa cum l-a fost caracterizat deapururi atunci oda fără asemănare. Sihleanu este lîră de argint, Donici cuib de înțelepciune, Pann fînul Pepelei, cel întâi ca un proverb, Alexandrescu stinge sfânta candelă a speranței și descifrează eternitatea din ruina unui an, care este poezia lui Anul 1840. Mureseanu scutură lanțul cu a lui voce ruginită Negruzzi șterge colbul de pe cronice bătrâne și acel rege al poeziei, vesnic tânăr și ferice, veselul Alecsandri, râde printre lacrimi când o cântă pe Dridri. Poeți și prozatori se înșiruau unul lângă altul; Munteni, Moldoveni, Basarabeni și Transilvăneni, nimeni nu era uitat. Literatura română venea la o chemare prin cei mai puternici rapsozi și barzi ai săi. Scrisul avea nume scriptură, ca în cărțile sfinte; Când privesc zilele de aur a scripturilor române.

S'a împlinit abia un secol de când avem cartea literară propriuzisă. Ceeace fusese înainte nu semăna decât cu o căutare și prețărire și nu izbutea să se desfacă de cartea populară, de cartea de știință sau de cartea sfântă. Scriitorul român care vorbea despre bucuriile sau despre durerile lui unui popor întreg și năzuia să-l înțeleagă pe el înțelegându-se pe sine, nu este mai de mult. In Dacia Literară, revista lui Kogălniceanu, apărea în acelaș timp, în 1840, Alexandru Lăpușneanu al lui Costache Negruzzi și Anul 1840 al lui Grigore Alexandrescu și tot acolo se întâlneau întâia oară numele lui Vasile Alecsandri și al lui Nicolae Bălcescu. In 1843 răsuna de pe Catedra Academiei Mihăilene acel Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie națională, care cuprinde unele din cele mai frumoase și mai avântate pagini de proză românească. Era o vreme când învățam pe de rost la școală părți însemnate din el. Pe atunci se făcea retorică în cl. V-a de liceu și, pe lângă discursurile pe cari trebuia să le ticluim singuri, știam să spunem, cu un glas potrivit după împrejurări, diplomatic înaintea unei curți domnești, parlamentar înaintea unei adunări legislative, sau de panegiric înaintea unui mormânt, regește deschis, crâmpeie din marii oratori ai țării sau ai străinătății. Inceputul dela Cuvântul lui Kogălniceanu se numără printre acele crâmpeie și pot să mi-l amintesc și astăzi fără nici o silință: „Domnilor! după priveliștea lumii, după minunile naturii, nimica nu este mai interesant, mai măret, mai vrednic de luarea noastră aminte decât Istoria. Istoria, Domnilor mei, după zicerea autorilor celor mai vestiți, este adevărata povestire și înfățoșare a întâmplărilor neamului omenesc; ea este rezultatul vrâstelor și al experienței". Am fi datori să sărbărim această dată, acum, când ea se întoarce a suta oară. Programul de țară nouă de-aici era scris în buchiile cirilice ale trecutului. Trebuia scuturată și o asemenea cătușe înainte ca un neam întreg să-și ia drumul cel adevărat, din care nici-o putere de pe lume nu mai era în stare să-l întoarcă. Acea primăvară politică era — și mai mult decât ea — o primăvară literară. Una era înainte mergătoarea celeilalte. Scriitorii se făceau, ca în timpurile străvechi, călăuze ale multimii. Am sărbători astfel două date într'una singură.

Am descoperit cu mulți ani în urmă, cred că era la sfârșitul secolului trecut, o mică bibliotecă, așa cum am vrea să se afle și acum în cât mai multe case, și care m'a ajutat

Emanoil Bucuța

(Continuare în pag. 2-a)

INSEMNĂRI

Bacșișul

Cuvânt și năravuri turcesc, încetățenit la noi ca și atâtea alte obiceiuri de import.

Este desigur frate bun cu pourboar-ul, care deși îmbrăcat în haină franțuzească este acelaș obicei oriental, plicticos pentru cel ce-l oferă și degradant pentru cei care-l primesc.

Desigur că la început înțelesul lui trebue să fi fost cu totul altul. La zile mari, în ocaziuni solemne, stăpânul oferea slujitorilor lui un dar, fie în obiecte necesare, fie în bani, dar mai ales în bani.

Acesta este înțelesul cadoului de astăzi, adoptat în casele bogate ca și în cele ale populației mijlocii.

Este gratificația care de obicei se acordă funcționarilor și slujbașilor merituoși pentru a li se îndulci nevoile, trivializat însă printr'o largă interpretare și devenit acel bacșiș de proveniență orientală, care ofensează demnitatea omenească.

Bacșișul se practică de altfel zilnic, dar mai ales în preajma sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou, când ia aspectul unei țigănii degradante.

Bărbierul căruia îi dai bacșiș tot anul de câte ori te servește, precum și chelnerul pe care-l răsplătești copios, te ține obligat ca de Anul Nou să le dai tradiționalul bacșiș.

Factorii poștali, lăptarul care te amăgește cu apă chioară, zarzavagiul care te fură la cântar, coșarul care câștigă poate mai bine decât tine, instalatorii dela telefoane pe care nu i-ai văzut poate niciodată în ochi, gunoierii cari nu-ți ridică lada cu gunoi până ce nu le pui în mână polul respectiv, precum și alte figuri mai mult sau mai puțin necunoscute se prind în această penibilă horă a cerșetorilor de bacșișuri.

Această armată de nobili cerșetori a isbutit să banalizeze și să întunece până și frumusețea datinilor noastre creștinești. Colindele, plugușorul, steaua, sorcova și celelalte pitorești obiceiuri pe cari le practică micii copilași, au fost copleșite de barbaria năvălitorilor după bacșișuri, de țigănia gunoierilor și a tuturor haimanalelor ce ne asaltează sub toate formele.

O măsură administrativă binevenită a isbutit, de doi ani încoace, să interzică practica urătorilor în timpul nopții, peniru a stăvili furturile la adăpostul camuflajului.

Nu știm cum s'ar putea extinde măsura și pentru cei ce o practică la lumina zilei, cu o biciuitoare și desgustătoare barbarie.

Pentru aceștia din urmă poate că ar fi necesară o reacțiune a cetățenilor.

Să-i deteste și să nu-i mai încurajeze.

Numai astfel s'ar putea înlătura spectacolul care nu ne onorează și în fața căruia oaspeții străini ai Capitalei rămân destul de rău impresionați.

Iar în ceeace privește mâinile ce se întind după bacșiș, ale celor îmbrăcați în haine negre, sau în șorțuri albe, chestiunea a intrat în stadiul discuțiunii publice.

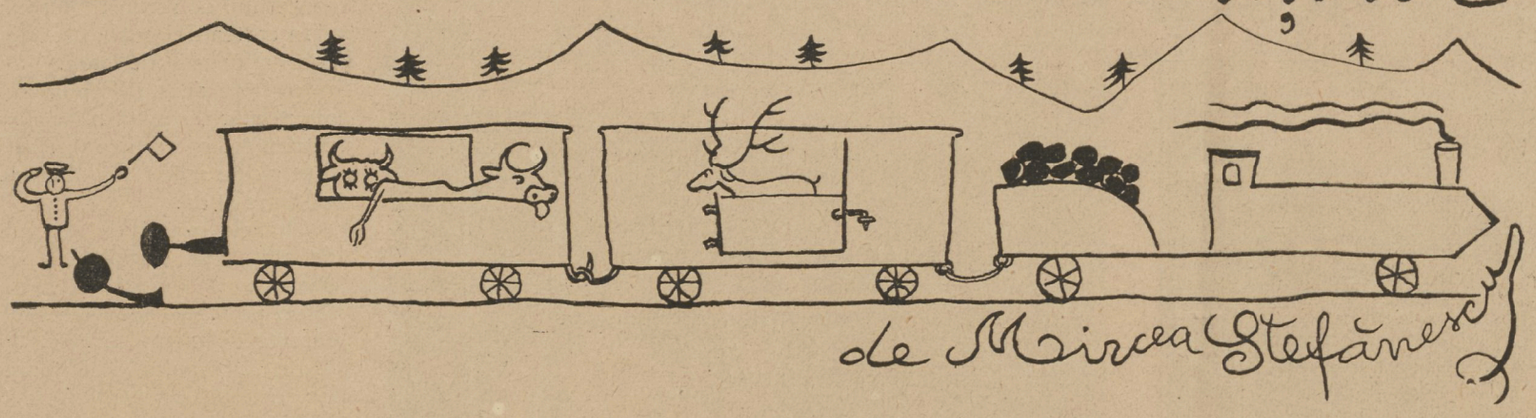
Bacșișului să i se schimbe porecla în „remiză" și el să fie înglobat în taxa de serviciu.

Lucrătorii vor fi scutiți de umilința bacșișului, iar clienții de penibila lui obligație.

I. M.

Vremea, an VI, nr. 297, 23 iulie 1933, p.6

Trenul Încornoraților

de Mircea Ștefănescu

Cazimir Dumitrescu, al doilea casier al Băncii agricole „Meliţa S. A.", era la Sinaia, în concediu de vară. De o săptămână, căuta un om. Nu de altceva — dar, după zile ploioase, soarele cădea acum orbitor pe aleea albă din faţa hotelului Palace, trecătorii strângeau pleoapele şi strănutau şi numai Cazimir n'avea cui să spună şi el „noroc!" Nu cunoştea pe nimeni. N'avea cu cine să lege câteva cuvinte — măcar cele pe cari şi le aruncă între ei toţi vilegiaturiştii, atunci când seninul îşi vesteşte durata din spre Cumpăt: „Ei, s'a sfârşit şi cu ploile!".

De atâta tăcere, lui Cazimir i s'a încleştat limba în gură, şi i s'a uscat.

E drept că într'o dimineaţă, pe aleea din pădure, a întâlnit un ziarist din Bucureşti, pe care-l servise pe la Bancă. Dar ziaristul, tânăr, vesel şi grăbit, ducea după el la vale un stol de fete albe, cari pluteau printre brazi, uşoare şi gâlcevitoare ca peşcăruşii pe urma vaporului. Cazimir suia spre Sfânta Ana. Ziaristul i-a făcut doar un semn din mână, fără să-i zică tare „salutare!" Cazimir i-a răspuns la fel — dar, pentrucă gura lui se deschisese în sfârşit pentru a articula un cuvânt, Cazimir s'a întors spre trunchiul unui fag şi a fluerat lung. O veveriţă a ţâşnit în sus şi, din vârful fagului, a lăsat să cadă drept în creştetul lui Cazimir două mărgele de privire neagră, ironică şi tăcută. Cazimir a pornit-o spre sfânta Ana.

Tot căutând un om, Cazimir făcea în fiecare zi drumul acesta. Dela Sfânta Ana, unde nu găsea pe nimeni, se ducea până la Stâna Regală, unde găsea oricând un pahar cu lapte proaspăt. Acolo, privia masivul muntos din faţă, pe care excursioniştii se căţărau în drum spre Iallomicioara, aşa cum se căţărau în sufletul lui Cazimir vorbele, în drum spre gură. Apoi, făcea un ocol pe la stânca lui Frantz Iosif, de unde îşi trimitea ochii până în adâncul prăpăstiei imense şi împădurite. Acolo, ca şi în el, era tăcere. In el însă, nu era nici aer şi nu erau nici privelişti. Cazimir aproape n'avea trecut.

Cu sufletul mai gol decât la pornire, Cazimir se întorcea pe la Poiana Reginei, iar de acolo, pe drumul din dos al Peleşului, cobora direct la gară. Ora trenului de Bucureşti îl umplea de emoţie. Cazimir nu aştepta pe nimeni. El aştepta pe oricine, pe toată lumea. Toţi însă, coborînd din tren, se ocupau mai mult de hamali decât de Cazimir.

Obosit, Cazimir se suia în parc şi se aşeza pe o bancă. Şi asculta muzica militară. Pentru ea cel puţin, plătise taxă. Vrând, nevrând, îi vorbia şi lui.

Căutând un om, Cazimir nu se gândise că omul acesta ar putea fi şi o femeie. Şi totuşi, pădurea Sinaei era plină de femei singuratece, cari poate căutau şi ele un om şi cari se învoiau poate ca eventual omul acesta să fie chiar un bărbat. Privirile lor cel, puţin, nu ocoliau bărbaţii, şi nu-l ocoliau nici pe Cazimir.

Cazimir nu era nici urât, nici frumos. Avea un singur cusur. Avea un aer de om cum se cade. Deaceea femeile, după ce-l priviau o clipă, întorceau capul în altă parte.

Cazimir avea vreo 38 de ani, era înalt şi purta haine noui. Dacă s'ar fi apropiat de o femee şi ar fi izbutit să spună prima frază, a doua nu l-ar mai fi înspăimântat. Femeile îl speriau pe Cazimir, întâi pentru că nu le cunoştea — apoi pentru că nu te puteai apropia de ele decât printr'o introducere banală. Cazimir era banal, dar fugea de banalitate. Sufletul lui se lucrase în propriul lui întuneric, pe când banalitatea e luminoasă, variată, simplă şi tâmpă, ca natura.

Şi totuşi, ce n'ar fi dat să se poată opri în faţa primei femei singure din pădure — şi, cu o îndrăzneală care să încremenească tremurul frunzelor, să-i spună fără ocol: „Ei, s'a sfârşit şi cu ploile!" — şi apoi, conştient de gravitatea faptei, să-i ceară cavalereşte mâna.

In a opta zi a singurătăţii lui, Cazimir a căzut bleg pe o bancă, în parc — aşa cum cad frunzele, obosite, la sfârşitul verii.

Era către prânz, după ora trenului de Bucureşti, care venise gol pentru Cazimir şi plin pentru aleile prea strâmte ale parcului.

Lumea forfotea în jurul lui „Capşa", unde ziaristul acela tânăr, vesel şi grăbit închina pahare multe cu pelin auriu. Cazimir îl privea şi se gândea: „ce-o fi având cu mine? niciodată nu mi-a adresat un cuvânt!".

Dar lumea aceasta toată — şi ziaristul în primul rând — trebue să înţeleagă odată că nici Cazimir nu mai poate să rabde! Uite, azi, dacă nimeni nu-i deschide gura, Cazimir şi-o deschide singur şi începe să vorbească neîntrebat. Cu cine? Cu nimeni. Cu el. Despre ce? Despre nimic. Despre el. N'are şi el povestea lui? Are? Cazimir se gândeşte mai bine şi se îngrozeşte: n'are. Nimic. Absolut nimic. Nici înlăuntrul lui, nimic. Dacă nu-şi aude glasul acum, înebuneşte!. Nimic! Şi Cazimir strigă: „Nimic!".

Lângă el, un copil îşi scapă găleţica şi fuge. Dar glasul a ieşit din Cazimir, ca un rău care-l durea. Acum se simte mai uşor. Parcă a luat contact cu lumea. E înviorat. Are curaj. Ii vine să strige trecătorului: „Hei, d-le! eu sunt Cazimir şi am chef de vorbă!" Ii vine să strige ziaristului: „Nu mai face pe grozavul!". Şi strigă copilului speriat, care, pentru a-l privi din adăpost, s'a refugiat în braţele guvernantei: „Căr-bârâbâr-bum!" Şi râde: „Ei las'... că vă arăt eu cine e Cazimir!" Şi iar râde.

Dar parcă nu râde numai el... Un hohot clar îl întoarce pe bancă, spre dreapta. Când s'a aşezat acolo, lângă el, femeea care râde? De ce-şi ascunde gura, pentru a potoli râsul dinţilor albi şi tari? Pieptul ei saltă, de un râs necontenit — şi umerii la fel. Nările îi tremură în soare. Ochii ei totuşi, îl privesc. Când l-au mai privit ochii aceştia luminoşi şi negri? Nu în pădure?

Dacă nu s'ar simţi atât de proaspăt în mijlocul lumii, Cazimir poate că ar roşi. Dar, născându-se odată cu glasul care a ţipat din el, lui Cazimir lumea i se pare nouă. Il încurajează. Ia act de prezenţa lui. Râde. Dacă n'ar fi el acum pe bancă, ar râde femeea aceasta tânără şi frumoasă? Sigur că nu! Păi atunci, bravo Cazimir! Ei da, bravo! Nu te lăsa! Fii şi tu odată om! Hai, deschide gura, că doar ştii ce să spui! Ei da, aşa!...

— Ei da, d-nă, s'a sfârşit şi cu ploile!

— Serios?...

Cazimir simte că se pierde. Abea acum roşeşte.

— ... Da.

— Abea acum aţi observat?

Acum, râsul femeei îl doare. Işi dă seama că ţinuse fraza în el o săptămână. Caută alta. Nu găseşte. Crezuse că numai prima e grea. Şi-acum, iată, a doua care nu vine! Cazimir nu se mai gândeşte. Zâmbetul femeei îl înfurie. Sufletul, liberat de gând, vorbeşte singur:

— D-nă... să nu credeţi că sunt nebun... Muriam de urât...

Marşul pe care-l atacă muzica militară, anunţând ora dejunului, acoperă tăcerea depe bancă. Ochii negri şi luminoşi ai femeei şi-au schimbat privirea. Cazimir nu-i vede, dar îi simte. Şi ceeace simte acum în el, e atât de nou, atât de cald, încât pentru prima oară tăcerea îl încurajează. Dar nu la vorbă. Ce a răsunat în sufletul de alături?

Ei bine, cum se poate una ca asta? Tocmai acum să-i vorbească pentru prima oară ziaristul? Tocmai acum?... De ce, trecând pe lângă el şi cuprinzându-l într'o singură privire cu femeea de pe bancă, îi strigă clipind din ochi:

— Ai citit azi „Le Temps"?

„Le Temps"? Dar ce are aface „Le Temps" cu.... Totuşi, întrebarea fără sens a ziaristului a întors capul femeei.

— O fi ceva interesant în „Le Temps"?

— Nu ştiu, d-nă... Să mă duc să-l cumpăr?

Bazarul e chiar vis-à-vis, lângă „Capşa". Se ridică şi ea.

— Tot trebue să mă duc la masă.

Cazimir cumpără „Le Temps". Femeea răsfoeşte gazeta, înalţă din umeri. Ziaristul se îndreaptă spre portiţa dintre bazar şi Capşa". Surâde spre Cazimir. Cazimir e nedumerit.

— Nu-l citi aici. Citeşte-l în pădure. N'o să-ţi pară rău!

Şi dispare.

— Atunci, să-mi iau şi eu unul. Tot mănânc în pădure.

— D-nă...

Da. I-l oferă. Dar, pentrucă i-l oferă, simte nevoia să se prezinte.

— Imi daţi voe să mă prezint...

— De ce?

Cazimir nu înţelege. Şi mai ales, nu ştie ce să facă. Să salute şi să plece, sau... Nici nu salută, i nu pleacă. Pentru prima oară în viaţa lui, se simte îndărătnic.

— Şi, cu toate astea, mă chiamă Cazimir Dumitrescu, sunt singur şi mă plictisesc groaznic.

— Pe mine, deocamdată, mă chiamă numai Ninica, iau dejunul în pădure, la fostul pavilion Riegler şi-mi plătesc singură masa.

Ninica şi-a plătit singură masa şi lui Cazimir i-a părut foarte rău. Cu atât mai mult cu cât, cu fiecare fel de mâncare, Ninica se făcea şi mai frumoasă şi obrajii ei negricioşi se colorau uşor. Dinţii ei albi şi tari au rupt cu poftă dintr'un picior de pui şi Cazimir a fost obligat să primească o jumătate de pipotă. După prima sticluţă de vin, s'au simţit camarazi — după a doua, prieteni. Pe a treia însă, Ninica n'a mai vrut s'o bea.

— Nu, nu! Pe urmă, aici adorm, pe iarbă.

Ninica şi-a mărturisit repede vârsta. Avea 25 de ani. Numele însă, n'a vrut să şi-l spună.

— Asta n'are nici o importanţă. Spune-mi Ninica. Eşti singur, sunt singură, ne plictisim, e natural să ne împrietenim puţin. Apoi, când om pleca din Sinaia, n'o să ne mai vedem niciodată.

— De ce?

— Pentrucă... In sfârşit, pentrucă!

— Bine, nu insist. Dar... de ce eşti singură?

— Ei poftim, asta e singura mărturisire pe care ţi-o fac. Sunt divorţată. Sper însă că n'ai de gând să-mi ceri mâna.

Ba dimpotrivă, Cazimir i-ar fi cerut-o! S'a grăbit să-i spună că el n'a fost încă însurat.

— Nici să nu te însori!

Cazimir ar fi vrut să întrebe de ce? Adică nu făcea impresia că ar putea să se uite şi la el o femee? Privirile Ninicăi totuşi, din când în când se încălziau şi desminţiau gândul acesta. Ceeace i se părea mai curios lui Cazimir, e că nu izbutea să se simtă descurajat. Dimpotrivă.

— Imi dai voe să-ţi pun o întrebare?

Nu. Ninica nu-i mai dă voe nimic. Ii e somn. Cască. Şi Cazimir se simte fericit. Femeea asta, care cască în faţa lui cu atâta poftă şi cu atâta indiscreţie, i se pare cu adevărat familiară.

— Hai să umblăm puţin, că altfel adorm.

Somnul a trecut repede. Nici nu-şi dau seama când au ajuns la Stână. Nu se duc însă drept acolo, pentrucă Ninicăi îi e sete de apă. Cazimir cunoaşte bine locurile. Pe aleea care trece prin faţa Stânii, pierzându-se apoi în pădure, e un izvor bun. Acolo o duce pe Ninica şi o ajută să-şi ţină echilibrul deasupra pietrelor uscate, pentru a bea apă fără să-şi ude pantofii. Apoi, sărind pe mal, deasupra izvorului, îi întinde mâna.

— Unde mă duci?

— Dacă urcăm două minute, e aici o bucăţică de platou, pe care n'o ştie nimeni şi unde e o plăcere să dormi!

Ninica sare pe mal şi e veselă că ajunge la platou înaintea lui Cazimir.

— Vezi? Eşti mai bătrân decât mine.

In schimb recunoaşte că locul e admirabil. De jur împrejur, brazi, ca zidurile unui hall rotund, mic şi intim. Iar, în loc de covoare, o pătură groasă de frunze putrezite, strânse de ani şi ani. O singură mobilă, la mijloc: un copac cu coroana ca o umbrelă întinsă.

— De unde cunoşti locul ăsta? Ce mi-ai făcut pe-aici?

— Am dormit odată.

Ninica râde.

— Aşa prostuţ eşti?

Cazimir o priveşte lung.

— Nu te mai uita aşa la mine. Ai mereu un aer nedumerit, care mă enervează. D-ta să dormi colo, în soare şi eu aici, sub pom.

Ninica se aşterne pe pătura frunzelor. Ii lipseşte însă ceva. E nemulţumită. Se scoală.

— Nu. Nu-mi place aşa, pe frunze. A! ia dă-mi gazeta aia!

— Aşa e. Am uitat s'o citim.

— Nu. Nu ca s'o citim. Ştii că n'a fost prost domnul ăla?

Şi Ninica desface gazeta, cu coalele ei mari, de pe cari nu se ia cerneala şi a căror hârtie e foarte solidă.

— Vezi, dragă Cazimirescule? Două coli, cap la cap, egal un cearceaf! Şi acum. Ninica doarme şi Cazimirescu îi spune o poveste.

Ninica a închis ochii. Cazimir s'a aşezat lângă ea. Abea acum o poate privi mai bine. Respiră uşor, cu gura întredeschisă. Şi acolo, pe dinţii albi, se joacă o pată de soare, care a alunecat printre frunzele copacului.

— Nu-mi spui nimic?

Cazimir prinde pata de soare, întâi cu gândul, apoi cu gura.

— Mai spune-mi ceva...

Cazimir se gândeşte la un basm... „Şi se făcu nuntă mândră şi frumoasă, cum n'a mai fost alta pe faţa pământului"...

...Abea seara, când a rămas singur, Cazimir a surâs amintirii. Nu, n'a fost tocmai ca în basm, unde

Lumea de pe lume s'a strâns de privea
Soarele şi luna din cer le râdea

De trei zile, Cazimir cumpără regulat „Le Temps". Când îi cere la bazar, roşeşte. Şi imediat îl ascunde în buzunar, de teamă să nu-l surprindă ziaristul.

De trei zile, Cazimir se plimbă numai cu zâmbetul pe buze. In sfârşit, are şi el o aventură. Prima! Numai că, pentru extraordinara lui întâmplare, el ar vrea să găsească alt nume. Şi apoi, o femee punctuală, cum e Ninica, n'ar putea fi decât o excelentă nevastă. Deaceea, Cazimir se aşează pe o bancă şi începe să facă nişte socoteli.

Ninica îl surprinde cu carnetul în mână.

— Imediat să-mi spui ce aduni aici?

Cazimir face mărturisiri complete. Cu leafa lui şi cu puţină cumpătare, ar putea trăi amândoi.

Pe faţa Ninicăi se aşterne un nor. Din nor, o lacrimă.

— Ce ai?

— Iartă-mă!

Ninica plânge.

— Iartă-mă! Nu credeam că o să-mi fii atât de drag. Te-am minţit!

Dacă în adevăr îi e drag, atunci Cazimir nu înţelege unde mai poate fi minciuna.

— Când m'ai minţit?

— Când ţi-am spus că sunt divorţată. Adevărul e că sunt măritată şi că bărbatul meu vine mâine.

Cazimir a primit două lovituri deodată. Cea care îl doare mai mult, e ideea că mâine, Duminică, va trebui să suporte prezenţa rivalului.

Ninica i-a explicat că rivalul acesta nu e primejdios, că e cu 20 de ani mai în vârstă decât ea, că nu-l iubeşte — că, mai mult, şi ea e pentru el ca o străină, de care poate şi el ar divorţa cu plăcere, dacă anumite interese familiare nu i-ar ţine încă legaţi.

Ninica i-a mai explicat că însăşi uşurinţa ei cu Cazimir n'a pornit decât dintr'o dorinţă de evadare, că era dornică de dragoste, că de mult nu mai cunoştea căldura adevărată a unei îmbrăţişeri.

Şi totul acum, pentru ea, s'a transformat în dragoste. Să vină Cazimir mâine la gară, să-i vadă bărbatul şi se va convinge de răceala care e între ei.

Dar toate protestele ei sunt degeaba. Cazimir nu mai crede nimic.

— Ba da! Te rog! Vreau să-l cunoşti. Vreau să înţelegi că uşurinţa mea era firească. Vreau să crezi că nu sunt aşa cum îţi par. Că, dacă n'ar fi fost în mine atâta pustiu...

Degeaba! Degeaba! Cazimir nu mai crede nimic. Nici n'o să se ducă mâine la gară, nici n'o să cunoască pe bărbatul Ninicăi, nici n'o să mai citească în viaţa lui „Le Temps"! Gata!

Gata! Trenul de plăcere a pornit din gara de Nord. Compartimentele sunt pline. Pline de bărbaţi. De bărbaţi însuraţi.

Toţi sunt veseli. Se cunosc, nu se cunosc, îşi zâmbesc, se salută. Se simt în acelaş gând. Prin localităţile risipite pe Valea Prahovei, pe fiecare îl aşteaptă câte o nevastă tânără, frumoasă, dulce şi cuminte.

Trenul trebue să ajungă la Sinaia la 10. Acum, abea a plecat din Bucureşti. Prin urmare, mai are de umblat două ore şi jumătate. D-l Serafim totuşi, se uită la ceas.

— Mai avem două ore şi jumătate.

Numai că nimeni nu-i dă atenţie, pentrucă d-l Serafim nu cunoaşte pe nimeni. Asta îl şi chinueşte. De salutat, i-a salutat pe toţi. Dar n'a găsit încă un prilej să intre în vorbă. D-sa e gras, transpiră mereu şi are chef de vorbă. O figură rotundă, simpatică, deschisă. Intre două vârste.

In faţa lui, doi domni ceva mai tineri s'au îmbrăţişat cu efuziune. S'au descoperit colegi de prin clasele primare. Pe unul îl chiamă Jenică Dumitrescu, pe celălalt Costică Marinescu. Repede, au început să-şi povestească viaţa, amintirile din război, etc., etc. D-l Serafim ascultă, le surâde şi-i lasă gura apă să intre şi d-lui în vorbă.

— Toate bune zice Jenică, dar cu viaţa particulară cum o duci? Vreau să zic: eşti ceva însurat?

— Ho-ho! de 7 ani! — răspunde Costică. Dar tu?

— Eu, numai de 6. Păi, de-aia mă şi reped la Sinaia, ca s'o văd pe Didina. Te pomeneşti că ne întoarcem tot împreună, mâine dimineaţă?

— Păi da, şi eu trebue să fiu mâine în Bucureşti. O să se cam bosumfle biată Zoica, dar ce pot să fac? Slujba-i slujbă!

Jenică are o idee:

— Ia ascultă, mă Costică. Noi tot nu prea cunoaştem lume la Sinaia. Vrei să-ţi iei şi tu nevasta diseară şi să tragem un chef în patru?

— Ce mai vorbă? Cum să nu vreau? Numai că aş vrea să-l luăm şi pe Săndulescu, o cunoştinţă a noastră, un băiat teribil!

— Care Săndulescu, mă? Gazetarul?

— Ce, îl cunoşti?

— Ei asta! Păi e cel mai bun prieten al nostru! Numai că-l ştiam la mare?

— Aş! A fost! Acum e la Sinaia. Mi-a scris Zoica. Toată ziua sunt împreună.

— Păi ştii ceva, mă Costică. Atunci, cu siguranţă că şi nevestele noastre se cunosc. Crezi le-a lăsat el, Săndulescu, fără le împrieteneaşcă?

Gândul acesta le măreşte veselia. Costică şi Jenică sunt gata se pupe.

— Mare crai, Săndulescu!

— Teribil, d-le!

— Şi mor femeile după el!

Şi Jenică surâde. O fi ştiind ceva Costică Marinescu. Deşi ăştia nu ştiu niciodată. Jenică bea îşi ţine râsul. Va să zică Zoica îi scrie amicului că toată ziua e cu Săndulescu? Păi, ce stă Săndulescu toată ziua la ea? Mă, orbi mai sunt şi bărbaţii ăştia! Dar se întoarce repede către Costică şi, bătându-l pe umeri:

— E adevărat că are succes Săndulescu. Dar să ştii că are caracter!

Caracter, pe dracu! Costică acum, dacă ar fi singur, s'ar prăpădi de râs. Va să zică, Jenică nici nu ştia că Săndulescu e la Sinaia? Păi, dacă sunt aşa de buni prieteni, de ce nu i-a scrisnevastă-sa nimic? Mă, orbi mai sunt şi bărbaţii! Ei lasă, că are el câte ceva dela Săndulescu!

— O să ne spună multe Săndulescu!

— Da, da! râde Costică.

— Multe, multe... se bucură Jenică.

— Mă Jenică, ce bine-mi pare că ne-am întâlnit!

— Dar mie!

— Mai avem un ceas şi trei sferturi! intervine d-l Serafim.

— Poftim?

— Zic: peste un ceas şi trei sferturi, coborîm la Sinaia.

— Şi dv. mergeţi tot la Sinaia?

Atât i-a trebuit d-lui Serafim. Acum, nu mai tace:

— Da, d-lor, şi dacă nu vă supăraţi, să-mi daţi voe să mă prezint. Sunt Allecu Serafim, şef de serviciu în direcţia Vămilor. Pe d-l Jenică Dumitrescu parcă l-aş cunoaşte de undeva. De unde?

Jenică nu ştie de unde.

— Din care Dumitreşti e d-ta?

— Păi.. suntem mulţi..

— Ei lasă, nu mă lua pe mine aşa! clipeşte d. Serafim. Ştiu că sunteţi mulţi. Dar şi eu cunosc mulţi. Ia să vedem: nu cumva eşti fiul lui bietu Smaranda Dumitrescu, cel care a murit în accidentul dela Ciurea?

— Ba da, păleşte Jenică.

— Păi vezi! He-hei, păi mie-spui, d-le? Pe cine n'am cunoscut eu? Cu inspecţiile pe la vămi tot pe drumuri! Te văzui eu într'o dată. Leiţi ochii lui bietu Smarald!

— Eraţi prieteni buni? întreabă trist Jenică.

— Cum de nu! In trenul nenorocit l-am cunoscut, săracul, cu cinci minute înainte de a muri. Aveam ţigara aprinsă. Imi ceru foc. Eu, dă-i foc şi, cu ocazia asta, pune-te pe vorbă. Dar ce m'a lăsat destinul să-i spun mai mult de două fraze? Că hop a pornit-o trenul nebuneşte la vale şi când să-l caut pe bietu Smarald peste un ceas, printre sfârâmături, ia-l de unde nu e. Adică era, dar era mort! Zău, cum te văd!

— Ia taci, d-le! intervine Costică, mai ales că trenul, acum măria viteza spre Câmpina.

— Lasă, lasă, că şi pe d-ta te cunosc! Dacă nu eşti din Marineştii lui Mitică, bancherul, atunci eşti din ai lui Iosif inginerul, şi tot nu-mi scapi! Ia zi!

— Inginerul!

— Ei, văzuşi? Acum, mai ceva! Ce face bietul Iosif? Tot diabetic?

— Tot.

— Păi, dacă e lacom şi nu ţine regim? De ce nu-l consultă pe Moroiu? I-am spus: ai diabet, du-te la Moroiu şi-ţi ia zahăr ca din zaharniţă! Or fi vreo trei ani de când nu l-am mai văzut. Să-l întrebi de mine.

Jenică şi Costică sunt pur şi simplu uimiţi. D-l Serafim e într'adevăr simpatic şi apoi are o volubilitate îndrăcită.

— Să vă spun sincer, îmi pare bine că v'am cunoscut. Aşa sunt eu în tren: dacă m'am cu cine scoate o vorbă, mă apucă toate pandaliile. Mă uitam cu jind la dv., cum conversaţi. Eram cu turcul ăla, din Constantinopol, pe cheiu. Ştiţi povestea cu turcul? Nu? Ei, ca lui îmi lăsa gura apă. Dar staţi să vă spun ce e cu

Vremea, an VI, nr. 297, 23 iulie 1933, p.7

Așa se călătorea în 1820

turcul. Că nu e poveste. E lucru văzut de mine. De când cu Kemal, știți că turcii nu mai au voe să poarte fes. Ce să văd d-le, odată, pe unul pe cheiu, care se uita cu jind la fesul unui turc de pe un vapor grecesc! Înțelegeți dv., turcul de pe vapor pleca la Alexandria și, cum s'a suit pe vaporul grecesc, cum și-a pus fes pe cap! Și ăsta, de pe pământ turcesc, se da de ceasul morții de jindul fesului! Ca mine adineaori, când vă vedeam vorbind!

— Din cauza fesurilor însă, s'a schimbat mult aspectul Constantinopolului, observă Jenică.

— Mie-mi spui? Eu cunosc Constantinopolul de prin 1908. Mă duceam aproape în fiecare an. Ai mei nici nu mai îmi spun Allecu. Imi spun Ali. Așa mi-a rămas numele în familie. Serafim-Ali. O să auziți dv., la Sinaia.

— Aveți familia la Sinaia?

— Prea multă familie, nu. Dar mă așteaptă și pe mine cineva la Sinaia. Ce, credeți că numai dv. sunteți așteptați? He-hei! am și eu pe cineva.

— Pe cine?

— Ei... o ființă...

Și d-l Serafim râde. Dar și ceilalți doi încep să râdă și se privesc cu înțeles.

— Sunteți însurat?

— I-auzi vorbă! Păi de ce să nu fiu? Ce numai dv. cu Zoica, și cu Didina? Ali n'are dreptul să se bucure și el de viață? Și încă ce nevestică! Drăguță, cuminte... Lasă, c'o s'o vedeți și pe urmă mi-oți spune dacă am sau nu dreptate!

— Și tinerică, desigur — îndrăznește Jenică, dând un cot ascuns lui Costică.

— Ba vezi că nu! Așa, ca pentru mine: 25 de anișori!

Hei! d-l Serafim ăsta începe să devină interesant! Jenică nu se mai ocupă de nevasta lui Costică, și nici Costică de nevasta lui Jenică. Săndulescu a dispărut dintre ei ca prin farmec. Acum, amândoi și-au găsit prada. Deasupra ei, se înfrățesc, gata să râdă și să jubileze.

„Uite, aș face pariu"... se gândește Jenică — dar întreabă tare:

— Aveți poate și copii, d-le Serafim?

— Ei vezi, acum n'ai nimerit-o! Copii n'am!

— Păi... de ce? zâmbește Costică.

— Uite așa! Nu vreau să fac!

Și toți trei se pornesc pe râs. Simpatic mai e, d-le, și d-l Serafim ăsta! Și nu e prost deloc! Dar, de purtat... „Ce zici, Costică?", întreabă Jenică în gând. „Le poartă, ca tine!", răspunde Costică în gând. „Ca tine, zău!", își complectează gândul Jenică.

— Și ce face d-na la Sinaia, singurică?

— Ce să facă, mititica? se înduioșează d. Serafim. Uite, ia și ea puțin aer... îmi face mie dulceață de smeură... Rar gospodină ca Ninica mea!

„A lui, pe dracu!" se gândesc în cor Jenică și Costică.

Dar d. Serafim se ridică de pe banchetă și, înainte de a porni spre capătul culuoarului spune:

— Ei, păi să ne facem toate pregătirile, că uite acum intrăm în Sinaia.

Jenică și Costică atâta așteptau: să rămână un moment fără d. Serafim.

— Mă Jenică, pe cât faci pariu că...

— De ce să fac pariu? Ca să câștigăm amândoi? Ăsta mi-roase a cerb dela o poștă!

— Mă, orbi sunt bărbații!

— Orbi!

— Eu cred că Săndulescu trebue s'o cunoască pe Ninica lui.

— Eu cred că o cunoaște chiar bine de tot!

— Abea aștept să-l descos.

— Am o idee. Hai să rădem diseară. Invităm la chef și pe Ali, cu Ninica?

— Bravo! O seară petrecem și noi la Sinaia, dar barem s'o petrecem!

Când s'a întors d. Serafim în compartiment, s'a bucurat de invitație, a spus că el o să plătească păstrăvii și vinul și a început să-și întindă bine puntea de fire de pe chelie, pentrucă trenul salutase cu un fluerat lung semnalul de intrare în Sinaia.

Gara, mai ales Duminica dimineața, e plină de lume. Plină de femei. De femei măritate. Nici una nu e prea veselă. Unele sunt doar plictisite, altele sunt chiar triste. Cea mai tristă dintre toate însă, e Ninica.

De ce n'a vrut Cazimir să vină la gară? Dar și Ninica e de vină: dece l-a crezut că n'o să vină la gară? De se se uită numai în lungul liniei? Dacă ar întoarce capul spre ușa sălii de așteptare, l-ar vedea pe Cazimir cum se ascunde acolo. Il rodea gelozia. Trebuia să-și vadă rivalul. Și acum, urmărind cum iese nerăbdarea Ninicăi înaintea trenului, pe linie, Cazimir își spune:

— Ia te uită cum îl așteaptă! Și spunea că nu-l poate suferi, că întâlnirea lor o să fie rece, că amândoi ar fi fericiți să divorțeze!

Cazimir simte că începe să urască pe Ninica. Ar pleca, dacă n'ar vrea să bea paharul până la fund. Flueratul trenului îi sue sângele la creer. Ar trage două palme ziaristului ăsta infect, care se plimbă râzând, între două cucoane! Gândul îi mână spre peron, îl apropie de linia pe care năvălește trenul. Ascuns după un stâlp, e aproape de Ninica. Vrea să vadă de aproape, să asculte, să rânjească, să-și iasă din minți.

Ninica se repede spre un vagon:

— Ali! Ali!

I-auzi cum îl alintă!

Ali, transpirat și vesel, se coboară. Înșfacă pe Ninica în brațe și o sărută cu foc. Ninica îl sărută, îl mângâie. Vipera!

— Dar de ce ai venit singur? De ce n'ai adus-o și pe Ancuța?

— Dragă, după cum mă vezi, sunt singur ca Iov când a rămas fără dolari!

Mai face și spirite, hipopotamul!

— Și-acum, să-ți explic. Ancuța nu și-a terminat încă plomba și vine Joi, ca să stea cu tine vreo săptămână; nenea Nicu s'a amorezat de o zbanghie care-l târăște pe la Zissu și-i toacă banii; iar de Manolache, ce să mai vorbim?... nu știi?.. face pe ocupatul, pe enervatul și pe indignatul!

— Nu-i nimic, Ali! Bine că ai venit tu!

— Dar ce crezi că am venit singur? Ia te uită ici! Doi prieteni vechi... d-l... Dar, pardon, întâi să mă prezint eu. Fac pariu că d-ta ești conița Didina și d-ta conița Zoica. Așa e c'am ghicit? Uite, Nimico, ăsta e Jenică și ăsta, Costică! Hai, pupă-te cu cucoanele! Dar d-ta cine ești? N'oi fi Săndulescu? Păi vezi, că am auzit cam multe de d-ta! Bagă de seamă, Nimico! Hai, dă-i mâna, să ți-o sărute, dar să-l văd eu cum ți-o sărută!.. Ei, așa merge! Dacă ești bine crescut, nu mai am nici o grije!... Ei, d-le Jenică...; și d-ta d-le Costică... vă place ce nevestică am?

Cazimir s'a deslipit de stâlp și vrea să fugă. Dar și grupul se îndreaptă spre ieșire. Ninica nu 'și mai dă seama ce face. Il vede pe Cazimir și îl strigă:

(Continuare în pagina 11-a)

Dece sunt optimist vara?

de F. ADERCA

Prietenul nostru, Filosoful, refugiat la Balcic pe timpul verii tocmai dela Bălți unde populariează în timpul anului la liceu și la bărbier gândirea lui Hegel, ne-a trimis următoarea scrisoare, pe care o publicăm fără nicio schimbare:

Dragul meu, te-ai întrebat de ce e omul mai optimist vara?... Imi vei răspunde că nu te preocupă filosofia de sezon și preferești mai mult sistemul de gândire care rămâne același și pe ploaie și pe vânt; că dacă există o muzică „de promenadă" și una „de dans" — iar viitorul ne va aduce una „de patinaj" și încă una „de aeroplan" — nu înseamnă că trebue să avem o filozofie de primăvară și alta de culesul viilor. Desigur!... Dar e filosofia un pietroi căzut din cer care oricum l'ai întoarce tot pietroi rămâne? Nu. Filosofia e tot un fel de simțire — o simțire a gândirii, dacă pot spune altfel — și te desfid să poți cugeta într'un fel în tramvai și în același fel pe câmp, întins cu fața 'n sus într'un lan de sălbatece graminee care ascund fiecare câte un secret de mirezmă nouă, în vreme ce prin văzduh, sus de tot, „trec anii 'ncet ca nouri lungi pe șesuri...".

Cunosc părerea înțepenită a acelora care pretind că optimismul este o însușire fundamentală a vieții și că Schopenhauer era optimist chiar fiind pesimist de oarece s'a apucat să gândească și să scrie „Lumea ca voință și reprezentare" în loc să meargă să se arunce în râu (ceiace încă ar fi fost, prin energie, un act de optimism). Nu mi-e străină nici gândirea unor tineri contemporani cari cred că acea pură conștiință a **eului** — chiar după ce am eliminat prin identități tot ce credem că alcătuește substanța **eului**: amintiri, idei, voințe, — e până la urmă tot un grăunte de optimism, de vreme ce 'mpotriva evidenței că nu ești original, unic, de neînlocuit, te simți totuși de neînlocuit, unic, fără pereche, nud în univers.

Da, știu toate acestea și eu susțin că adevăratul optimism (ca și prunele) se ivește numai în puterea verii, mustos, integral, fericit de propria lui fericire.

Meditez asupra acestei probleme — în vreme ce băiatul meu pescuește guvizi cu'n ac de cap al măsii preschimbat în undiță, iar dânsa pe nisip, doarme de la începuturile lumii — meditez cu acea superficialitate, la suprafața căreia se ridică totdeauna ideile cele mai adânci... și mărturisesc cu simplitate că 'n unele momente mai mult meditează problema asupra mea. Căci mi-a oferit în mai puțin de o jumătate de oră — și eu n'am făcut decât să privesc întinsul mării — o sută optzeci și trei de argumente pe care ca să nu le uit, le-am scris cu câte un semn simbolic cu degetul pe nisip.

Nu am pretenția să ți le transmit pe toate în această scrisoare, oricât ar fi de optimistă — îți voi indica numai câteva mai de seamă, din care, credincios viciului tău de a reduce totul la esențe, ai putea alcătui un „Mic tratat de optimism pe două luni".

Ai băgat de seamă că'n timpul verii nu există materie organică și anorganică?... **Totul e viu:** făptura vie ca și cadavrul ei. Hoitul câinelui aruncat lângă un gard pute ca un câine viu și sunt aplecat să cred că fenomenele chimico-biologice ale descompunerii lui sunt mai intense decât ale câinelui care așteaptă sub masă, la restaurant, să-i arunc un os. Nu mai există moarte! Există numai viață mai grăbită. Pietrele sunt vii, cași scoicile din care mica larvă s'a uscat: au culori **care cresc** și stau de vorbă cu vântul cel mai slab, cu luceafărul care le vizitează.

Dintr'odată îți dai seama — și numai în Iulie și August cel mult, — că marea și munții atât de diferiți după naiva noastră știință, sunt mai înrudiți și mai asemenea ca două fete gemene care ar dansa goale — și fac parte, mări și munți, din aceiași materie universală a cărei culoare dominantă cred că e violetul de tămâioară. Piatra și apa văzute de la o anumită depărtare se înfățișează în același vânăt metalic, uriaș, tăcut, impresionant, ca noaptea când piere cortina cerului și se deschid distanțele către stelele care-și vorbesc.

Am un argument, parcă anume pentru inima dumitale torturată de instincte sociale. Ai băgat de seamă că vara nu există nedreptele deosebiri din timpul iernei, între oameni?... Pe malul mării, cucoana și slujnica, generalul și ordonanța sunt la fel: în chiuloți de bae. Scara salariilor nu mai joacă niciun rol. Pepenii întâmpină cu un sentiment emoționant de egalitate și de parfum, pe toată lumea — pe cei care iarna umblă în blănuri de astrahan, ca și pe ucenicul de tipografie care fugea pe polei cu picioarele goale. Un câmp verde la care privești fără nici un gând face cât o gratificație și un comision iar privilegiul de a se urca în copac după dude îl are și fiul mașierului și amicul lui, fiul spălătoresei. Vara e anti-socială — deaceia definitiv optimistă și ambiția nobilă bătăioasă a omului e silită să ia vacanță.

Un argument special: Știi că am găsit, însfârșit, o adevărată floare decorativă de interior și un model de lampă de masă?... Da. Floarea decorativă de salon e un mărăcine uriaș care nu se mai usucă niciodată căci e uscat gata. Pe un piedestal, în colțul camerii, face admirabil: E însăși imaginea verii, exuberantă, artistă, optimistă, fantastică și nemuritoare.

Și adevăr zic dumitale: Nu va trece multă vreme și toate camerile, oamenii de gust și de optimism și le vor împodobi cu mărăcini!

Nu m'am împăcat, îți aduci aminte, cu niciuna din lămpile „fantezii" pentru masa mea de scris: unele aveau forma știuleților falici cu prepușul aprins (deși aveau pretenția că vin din sinagogi), altele imitând în mare fructul rotund și palid de lămâiță, alcătuiau, puse trei-patru laolaltă, un monstruos ciorchine de testicule iluminate. (Cunosc cucoane de gust care și-au atârnat astfel de podoabe de lux, în mijlocul salonului lor de primire). Eu nu mă pot împăca, mai cu seamă când trec la serviciul divin al scrierii, cu astfel de „fantezii". De aceia eu scriu mereu tot la opaiț și la lumânare, sau la fitilul cu petrol. Dar, nu de mult, într'o ferbinte după amiază am dat peste o plantă minusculă de câmp, cu cinci brațe verzi grațioase de care atârnă albi clopoței minusculi — și mă 'ntreb dacă se poate iscodi o lampă mai artistică și cu lumini mai variabile?... Cum să nu fiu vara, optimist?... Sunt încredințat că'n câmp și'n pădure trebue să se ascundă cele mai artistice forme de scaune, gardiroabe, closete, divanuri și oglinzi — și-ți propun ca la anul viitor (dacă simți că devii, ca și mine, optimist) să mergem să le căutăm, ca să întemeiăm după aceia o intreprindere industrială de mobile optimiste.

Și în sfârșit, dragul meu, iată un argument intim, aproape secret. Nu-ți închipui cât sunt de dezgustat de mine. La intelect, mă plictisesc pe mine-însumi de-mi vine să mă dau pe ușă afară. La fizic mă scârbesc o seamă de excrescențe, din care nu firele de păr de care dau unde mă aștept mai puțin, sunt cele mai nesuferite. Ca moral, nici să mai vorbim: cred că sunt un asasin înnăscut. Vara însă mai uit, și sunt ceasuri fermecate când uit cu desăvârșire de murdăria organizată a făpturii mele calde. Mă pierd în marele optimism. Ce mai însemn eu, în natura nesfârșită?... Intins pe plajă sunt mai zmerit și mai mic, cu marea care își leagănă tezaurul de ape, cu cerul de-asupra, nesfârșit — mai pierdut și mai fără conștiință ca un fir de nisip la fel cu celelalte miliarde de fire de nisip...

Și să nu fiu, vara, optimist?...

La scrisoarea de mai sus am răspuns telegrafic:

„Eu optimist iarna. Viu Balcic să discutăm. Reține masă restaurant. Pa!...

F. ADERCA

Peisagiul românesc în literatură

de POMPILIU CONSTANTINESCU

Intr'o literatură cu un puternic substrat de simțire primitivă, ochiul scriitorului nostru a privit cu uimire spectacolul firii înconjurătoare. Până la un punct se poate vorbi chiar de un abuz de descriere în proza și poezia națională.

Dela geniul anonim al poporului, care a născocit acea feerică alegorie a morții din Miorița, *până la Sadoveanu și Hogaș — peisagiul natal și-a perindat aspectele multiple, cu o bogăție de culoare și uneori cu o forță de interiorizare atât de expresivă, încât astăzi există un peisagiu românesc surprins în forme de mare potență artistică.*

Paradoxul lui Wilde, prin repetare ajuns destul de popular, că natura imită arta nicăeri nu-și găsește o justificare mai limpede decât în literatura marilor descriptivi. Există un peisagiu Chateaubriand, un altul Théophile Gautier, sau unul Pierre Loti; natura transpusă în artă își pierde caracterul strict geografic, devenind o valoare internă. Sensibilitatea înscrisă în peisagiu crează un mod de a-l interpreta, o sintează subiectivă, schimbând un decor într'o imagine lirică. Definiția lui Amiel după care le paysage c'est un état d'âme, *formulează însăș această transfigurare, prin simțire, a naturii fotografice.*

Generația dela 1848 a cunoscut o stare de exaltare a peisagiului național, privit în aspectul lui de unicitate etnică și fizică; pașoptiștii au creat o mistică a solului românesc, pe bază de sentimentalism patriotic. O idealizare dusă până la convenționalism, o prosternare cu solemne oficieri retorice caracterizează peisagiul acestei prime atitudini lirice în fața privelиștelor autohtone. In Pastelurile *bătrânului Alecsandri circulă o grație de clasicism minor, în genul veaculul al XVIII-lea francez, se străvede o poză de dulceag pastoralism, de salon, dar nu este mai puțin evident și sentimentul fundamental de miracol național, cu electiuni mistice, al peisagiului natal. Tonul mai cumpănit al bardului dela Mircești, omogiind frumusețile naturii din lunca Siretului, se inalță la adevărata ditiramb în evocările descriptive din* Cântarea României *a lui Alecu Russo și în peisagiile romantice, care străbat* Istoria lui Mihai Vodă Viteazul, *a lui Bălcescu. O generație de patrioți militanți dă un caracter naționalist, de certă redondanță în expresie, privelиștilor pământului românesc.*

Cu toată apropierea în timp, față de noi, nici acea geografie poetică a lui Vlăhuță, România pitorească, *în caracterul ei pre-sămănătorist, nu se abate prea mult dela dispoziția de acest fel mistic de a interpreta natura, fiindcă în primul rând este privită ca națională și apoi e frumoasă. Cadența retorică a frazei, amestecul de sentiment nostalgic după ruinile eroice ale trecutului, cultul ciobanului idealizat, ca și putința de a distinge între nuanțele culorii — fuzionează într'o unitate care face farmecul acestei cărți, dedicate integral naturii autohtone.*

Cu aceeaș intenție de decorativ etnic și de specific folklorist, Coșbuc împrospătează pastelul național, depășind acuarela lui Alecsandri, în evoluția unui gen cultivat cu evlavie nu numai artistică dar și națională.

E drept că peisagiile coșbuciene evocă, în genere, fenomene fizice, universale în esența lor. In tablouri pline de un ritm interior rapid cu succesive efecte plastice, vioi aglomerate, pastelurile lui Coșbuc speculează motivul folkloric dintr'o bine vădită intenție pre semănătoristă. O feerie de basm transfigurează materialul realist, cu stilizări duse până la convențional, dar cu mult mai presus de sentimentul minor și expresia directă și uzată a peisagiilor lui Alecsandri.

Umanizarea naturii și incandescența ei prin sentimentul crescut până la proporții cosmice, în imagini largi și cu rezonanțe profunde, dincolo de îngrădirile convenționalismului este ultima etapă, și cea mai valoroasă, străbătută de peisagiul național.

Toată lirica pastelistă a d-lui Ion Pillat, deși pe baza unui material restrâns (sentimentul solidarității cu peisagiul familial și cu satul circumscris la experiența directă a poetului) este elevată printr'o sensibilă resfrângere elegiacă, în care timpul, tinerețea și amintirea creează o nostalgie peste aspectul strict decorativ al naturii autohtone.

Dar unde acest fior uman răscolește stihiile și insuflețește succesiunea aspectelor fizice este în proza lirică a lui Eminescu, în marile lui poeme de sensibilitate metafizică, în elegia lui erotică, în care natura e un paradis pierdut sau o simfonie de melancolii isvorând de dincolo de timp și de cadrul strâmt național al peisagiului. Natura devine, la evocatorul feericului Călin, un profund état d'ame, resorbind elementele externe într'o simțire muzicală, de o indicibilă vraje.

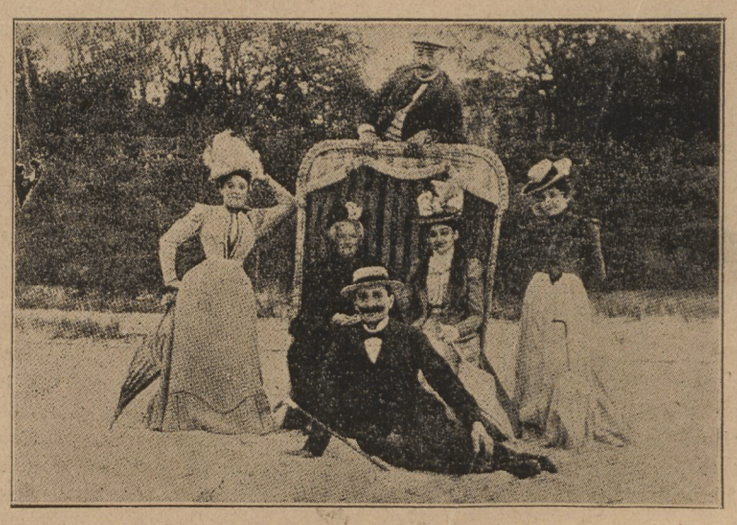
In măsura în care peisagiul național este colorat mai intens de sensibilitatea individuală a scriitorului se apropie de acea superioară transpoziție, care transformă un aspect geografic, etnic sau un fenomen pur fizic într'o valoare sufletească. Dacă există un inalterabil peisagiu Eminescu, transmisibil ca valoare de semnificație umană, cu anumite însușiri de originalitate sentimentală, literatura națională a cunoscut încă două mari creațiuni lirice, născute din fuziunea elementelor naturii cu sensibilitatea evocatorilor ei. Ne referim la excepționala putere descriptivă a d-lui M. Sadoveanu și la sentimentul explosiv al călătorului miraculos prin Munții Neamțului, Calistrat Hogaș. La cel dintâi, muntele, balta și apele Moldovei sclipesc în culori necontenit schimbătoare, se cufundă în mistere de negrăit, se dezagregă în frământări somptuoase, circulând între viață și moarte, ca între două extremități fatale.

Peisagiul Sadoveanu, fără sensul metafizic al peisagiului Eminescu, este însă de o valoare internă tot atât de adâncă.

Cu Hogaș, furtunile se sbat ca nevăzutele cataclisme dela începutul lumii, ascunzișurile pădurii trăesc cu umbre halucinante, vegetația devine simbolul vieții însăși, muntele ia aspecte de uriași, soarele răsare par'că întâia dată pe cer, iar singurătatea de o solemnitate înfricoșetoare vibrează de o vitalitate nu știi din ce prezentă și totuș atât de plină de sensuri.

Trăește în peisagiul Hogaș ceva din vraja unei lumi virgine, constinentă de măreția ei spectaculară și de plenitudinea ei organică. Intr'o sinteză, la 'nceput de realizare, a spiritului național creator — peisagiile interiorizate ale lui Eminescu, Sadoveanu și Hogaș constituesc trilogia specifică a acelui ethos *românesc, înlăuntrul căruia se cristalizează un material sufletesc de o precisă geometrie.*

Pompiliu CONSTANTINESCU

Cum se făcea plaje în 1900

Râzi, că te tai!

Cronica rimată

In fine, a sosit și vara, sezonul de vilegiatură!
Debili, obezi și reumatici își duc metehnele la cură...
E sănătoasă numai plebea! Ea n'are nervii zdruncinați
Și nici nevoie să'ntărească niște urmași degenerați.
Ba, pentru ea, o fleică, două, și o batèrie la ghiață,
E tot confortul ce'ndrăznește să solicite dela viață.
Dar în politică și'n lumea debilitată din născare,
Eforturile cerebrale nu se refac decât la mare.
Cum însă, fiecare boală își are leacul ei specific,
Oricare om cu importanță (precum mai jos am să verific),
Se duce unde-l mână păsul, ori vreo durere specială,
Care necăutată, poate, s'ajungă într'o zi fatală.

Incep: Domnul **Virgil Madgearu,** *de cum și-a refăcut finanța,*
Va să petreacă toată vara într'o localitate'n Franța.
Nu doar că nu-și iubește țara, ori că nu e legat de glie,
Dar vezi... acolo face omul și niscaiva economie.
Cum este schimbăcios din fire și călător neobosit,
I. Petrovici *la drum s'așterne cu geamantanul pregătit,*
Căci pentru el văzduhul, apa, sau trenurile ordinare,
De o potrivă sunt de bune... când este vorba de plecare!
Domnul Ministru **Mirto** *— bietul! fiindcă-i la Comunicații,*
Va fi pe drum întreaga vară, fără să se oprească'n stații,
Maestrul **Sadoveanu,** *palid și... slab ca un anacoret,*
Se duce să privească'n voe cum vine-o moară pe Siret.
Colegul **Mircea Ștefănescu** *s'a dus — cu un bagaj sumar —*
Să-și răcorească cerul gurii cu... aer tare de Cotnar.
Sleit complect de orice spirit, **T. Mușatescu** *(autorul),*
Va merge să-și refacă sarea pe la Sărata-Monteoru.
Domnul **Maniu,** *din fire mistic, a și'nceput canonul lui:*
S'a dus să șeadă și să plângă la apa Vavilonului.

Domnul Ministru **Titulescu,** *sub cer senin în aer cald,*
In costumaș sumar, la Lido, se scaldă'n mare de smarald.
Menirea lui europeană mereu reclamă cheltueli,
Ce cad pe capul lui Madgearu, plătind cu mii de nădușeli.
Un altul, Domnul Doctor **Lupu,** *nu pleacă — cum reclamă moda —*
Pe la Sinaia, ori la mare... El pleacă la uzina Skoda.
Acolo, vrea să se refacă (dar totuși, **fără să se ungă!***)*
Și vrea să-și oțelească trupul, utilizând,.. bătaia lungă.
Ion G. Duca *nu mai face din drumul lui niciun mister*
Și spune, cui vrea să-l audă: „La toamnă sunt în Minister!"
Iar **Hronicaru țerii, Iorga,** *purcede precedat de barbă,*
In spre Văleni, unde Cazanul Satanei a'nceput să fiarbă.
In fine, mai anunț plecarea, ce face tuturor plăcere,
A Primului Ministru Vaida, întârziat pe la putere.

IONEL LAZARONEANU

Trenul Incornoraților

de MIRCEA ȘTEFĂNESCU

(continuare din pag. 11)

mâna pe masă, spre paharul lui Cazimir. Dar, în loc să apuce paharul, apasă mâna lui Cazimir, cu tot ce era în clipa aceea mai greu pe inima ei, ca amărăciune, nedumerire și mustrare.

Cazimir rămâne încremenit. Dar încremeniți rămân și ochii d-lui Serafim, spre bucuria și mai încremenită a convivilor.

Și, fără altă vorbă, d. Serafim cere plata.

Coborând prin pădure. d. Serafim a lăsat banda înainte și a rămas în urmă, cu Cazimir.

— Ia ascultă, d-le Cazimir...

D-l Serafim face o pauză; iar Cazimir se ciupește de urechi — pentrucă în urechile lui bate sângele vinului și al emoției și parcă s'a încins un concert de greeri.

— Mă asculți bine?

Cazimir se împiedică de un bolovan și răspunde:

— ...'gur că da!

— Uite... mie nu-mi place să fiu vorbă lungă...

— ...'gur că da!

— Așa încât, vreau să-ți pun o singură întrebare: d-ta ai intenții serioase, sau nu?

Cazimir se lovește de un copac și se oprește. Se oprește și d-l Serafim. In capul lui Cazimir, nu mai e nimic clar. A auzit de căsnicii cari se desfac prin învoeli și a mai auzit că procedeele acestea de ceziune discretă ar fi cele mai civilizate. Totuși, în creerul lui e un singur gând, care se învârtește ca un cal schiop în jurul unui puț sec. Dacă nu răspunde imediat, n'o face din lașitate. El vrea să spună mult mai mult.

— Ei...?

— ...'gur că da!

— Ei, așa vezi! De ce să te ascunzi de mine?

D-l Serafim e sau prea nerușinat, sau prea generos. Cazimir, care se simte vinovat, se înduioșează până la lacrimi.

— Ce e, d-le? Ce ai?

— Sunt un 'izeabil! Un 'izeabil!

Și-i întinde d-lui Serafim amândoi obrajii, pe cari lăcrămile curg șiroaie.

— Trage-mi două palme!

— De ce, d-le?

— Pentr' tot ce-am fă'ut!

— Ei, ce-ai făcut?

—Tot! Tot! Tot!

Mâinile grase ale d-lui Serafim strâng umerii lui Cazimir. Și d-l Serafim îl privește țintă.

— Ascultă... trezește-te puțin... E adevărat ce spui?

— Da!

— Cazimir, te mai întreb odată: e adevărat?

— Da!

Și-i întinde obrajii.

— Ei, bravo Cazimir! Mă bravo! Vino să te pup! Bravo!

Cazimir simte pupăturile și închide ochii.

— Mă! Nu mă bucur numai pentrucă ești un om cum se cade! Mă bucur și pentru altceva! Pentru porcul ăla de Manolache, mă, ginere-meu, care o merita de mult!

— ...Poftim?

— Bravo! Acuma cel puțin, știu că am să-i despart. Nu mai mergea, mă, nu mai mergea. De când îi tot bat eu capul Ninicăi: lasă-l fată, că n'o să rămâi fără rost. Ea: nu, că Manolache m'a încurcat cu niște bani și că, dacă dă divorț, nu se mai ține Manolache de nici o obligație. Ei și? Când e vorba de norocul fii-mi, la bani o să mă uit eu? Tu nu știi, mă, ce a fost pentru mine Ninica, de când a murit biată mă-sa! Curat nevestică! Ei, mânca-o-ar tata!... Ninico! Ninico!

Cât timp o fi rămas Cazimir singur, pe o bancă? Nu știe. Știe doar atât: că, după ce a auzit pașii Ninicăi, sărutările ei, fără cuvânt, i-au limpezit și creerul și inima.

După ce a trimis-o pe Ninica în urmă, d-l Serafim a încercat să vorbească grupului. Era vesel. Dar glumele lui nu mai treziau zâmbete.

— Dar ce aveți, frate? Ce corăbii vi s'au înecat, așa deodată?

Nici un răspuns.

Abea acum observă d-l Serafim că Săndulescu a dispărut. Totuși, îl mai caută odată cu ochii prin întuneric, apoi întreabă:

— Dar Săndulache unde e?

Nici un răspuns.

— Ei drăcie!... Să vă spun drept: simpatic băiat!

Jenică se strecoară la brațul d-lui Serafim.

— Ascultă, d-le Serafim. Nu mai vorbi de el. Să rămână între noi.. dar a fost cam obraznic cu nevasta lui Costică.

— Ei!

Când au ajuns în dreptul Mânăstirii, perechile, cari locuiau pe Furnica, s'au oprit pentru a-și lua rămas bun dela d-l Serafim.

Costică a ținut mult să-i spună două cuvinte, cât mai discrete:

— Ascultă, d-le Serafim... Poate că ți se pare ceva curios... Sunt obligat să-ți dau o explicație, dar te rog să rămână între noi: să știi că Săndulescu a fost cam obraznic cu nevasta lui Jenică.

— Ei!

Și, pentrucă Ninica și Cazimir nu mai sosiau, a fost obligat și d-l Serafim să dea o explicație:

— Mă duc și eu să mă culc. Pe copii, îi mai las prin pădure, pentrucă ei nu trebue să prindă trenul de dimineață.

Poate că Jenică și Costică au zâmbit, auzindu-l, dar, fiind întuneric, zâmbetul lor nu s'a văzut. Din aceeași pricină, nu se știe dacă s'au mai uitat unul la altul și dacă și-au mai clipit din ochi.

A doua zi, mare a fost mirarea d-lui Serafim când, în loc de doi tovarăși de drum, a găsit patru în compartiment.

Și, după ce a sărutat mâinile Didinei și Zoicăi, a primit explicațiile necesare: în timpul nopții, Didina a avut o criză de apendicită și se duce la București să se opereze; iar Zoica, pentrucă a băut aseară câteva pahare cu vin, și-a atâțat din nou colibacilii și trebue să se arate unui doctor.

— Ce să vă spun, doamnelor și domnilor, ziua asta la Sinaia văd că a fost plină de surprize.

— Dar d-ta ce surpriză ai avut?

— Eu? Cea mai plăcută din lume: mi-am prins nevasta!

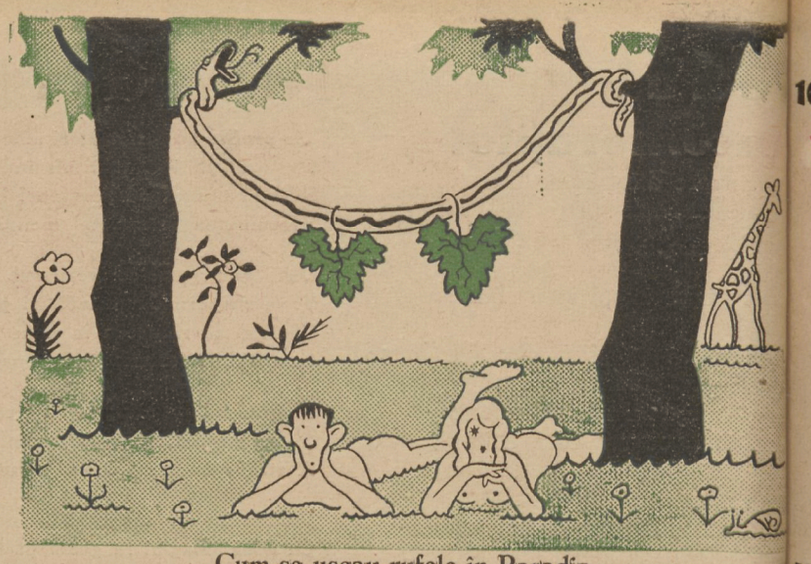
Și d-l Serafim râde din toată inima. Dar numai el râde.

— Și știți ce am făcut?

— Ce?

— Am... Dar să știți, rămâne între noi. Cel puțin deocamdată, până o despart de ursul ăla de ginere-meu. Am măritat-o cu delicventul!

MIRCEA ȘTEFĂNESCU

Cum se uscau rufele în Paradis.

Desen de I. ANESTIN

Cronica științifică

Despre Geografie

Astăzi vom vorbi despre geografie. **Geografia este știința pentru care avem atlasul; numele ei vine dela scriitorul Geo London.**

Pământului i se zice glob, **pentru că pe el merg** glob-trotteri **și** mapamond, **pentru că are două emisfere.**

Poate sta pe masă într'un picior; sau pe perete, atârnat în cui (planiglob).

Dânsul mai poate fi considerat ființă, pentru că are buric (vezi buricul pământului) și mamifer (vezi cățelul pământului) și manifer (vezi cățelul pământului). Scoarța lui este cleioasă (vezi săracii lipiți pământului).

Pământul are spirit comercial, căci se învârtește. Mișcarea lui e similară cu a câinelui care se învârte să-și prindă coada.

Ca să nu plesnească de atâta învârteală, este legat cu mai multe cercuri, dintre care unul, mai cald, se chiamă Ecuator. **După el, ca importanță, sunt cercurile numite** tropicul Capricornului **și al** Cancerului, **care se localizează de obicei în stomac.**

Pământul se rotește în jurul soarelui 365 zile pe an. Când poate, la 4 ani odată, mai ciupește o zi de învârteală. Axa lui, din cauza amețelii, este puțin cam aplecată. Ea se sprijină pe 40 lei (doi poli).

Pământul nu e numai pământ, ci și apă; aceasta datează de pe vremea potopului. Propriu zis, apa este compusă la rândul ei din apă și pești, iar pământul din continente și țări. Continentele sunt formate din șes și munte. Există și astăzi controversa, dacă munții sunt mai înalți ca șesurile, sau acestea mai joase ca munții.

Africa **i se zice așa după frica pe care o au vânătorii de tigri.**

Australia e mai jos.

America **se trage din oul lui Columb. Are 60 cm. lățime și se vinde cu lei 22 metrul.**

Dintre oceane, cel mai mare e Pacificul. **Are 14 roți, tender, fluer și e întrebuințat la trenurile exprese.**

Mările, în general, sunt gropi în cari s'a adunat apa. Au diferite culori: albă, roșie, neagră, etc. și o durată limitată; una a și murit (vezi Marea Moartă). Sunt furioase și capricioase, fiind de genul femenin.

Vom explica mai jos câteva numiri geografice:

Insulă **e un loc cu șerpi (vezi Insula Șerpilor).**

Golful **e un joc ca poarca românească. Cel mai important este Riga, care, dacă îți intră, poți forma chintă royală.**

Istm **este de fapt o pălărie de pae și ii zice** panama.

Cataracta **este o boală de ochi.**

Strâmtoare **e o situație cunoscută.**

Portul **poate fi național în care caz e cu floricele; cel mai cunoscut este al Marsiliei, cu trafic mondial.**

Golfstrom **e un curent cumsecade, căci nu te trage să răcești.**

Vulcan **este un fel de buboi, prin care țâșnește lava. El stă mai mult în Italia și are turnătorie în București.**

Capitale **sunt orașele mai mari din fiecare țară. Ele se întrebuințează la botezuri, mai ales** Sofia **și** Atena.

Olanda: **din care se fac rochii și cearceafuri.**

Armenia: **o țară ai cărei locuitori vând ceai, cafea și rahat.**

Frankfurt **și** Debrețin: **cu muștar sau hrean.**

Bruxelles: un fel de varză creață, sau dantelă.

Angora: **de obicei albă și cu coadă stufoasă.**

Marea Mânecei: **de care se trag reciproc Englezii și Francezii.**

Colonia: **cu diferite mirosuri (lilas, Chypre, etc.).**

Creta: **se întrebuințează în școală și la croitorie.**

Sevila: **orașul bărbierilor. (Cumintri în Spania, la dreapta).**

In țara noastră, mai import sunt:

Giurgiu: **unde se aud câinii.**

Bacăul: **care poate fi găsit rep**

Caracal: **unde s'a rupt o căruț**

Brăila: **care se nimerește fo ușor.**

Constanța: **minoră, din care c stă cu** Mamaia **și** Tataia.

Focșani: **unde poți fi mâine, azi ești aici.**

Buhuși: **pur englezesc, lână în**

Dunărea: **care poate fi trecută ori cine, întro discuție aprinsă. e albastră, e de Strauss.**

FLORIN IORDĂCHESC

EPIGRAM

Unui avocat „penali

Aperi în penal clienții
Cu o voce tunătoare,
Ii susții cu-așa căldură,
Că se duc toți... la răcoare.

Pe mormântul unui a

Nu-l mai plângeți c'a murit,
Plângeți-l că n'a trăit.

Statuei lui Gheorghe La

C'o carte'n mână te făcură,
Și te-așezară'n largul drum,
Să'ndemni și azi la 'nvățătură
Sportivul tineret de-acum!...

Unui judecător spiri

Uimești cu spiritismul
Avocații și colegii,
Iți vin spiritele toate,
Niciodată însă — al legii.

Ștefan Ivanovici-Teren

„Din boabe de piper"

CAFENEAUA

Gemenii

Domnul Popescu: **Să spui profesorului că n'ai putut veni eri la școală pentrucă mama ta a născut... doi frățiori.**

Ionel Popescu, cl. 3-a primară: **Nu, tată. Am să-i spun că a născut numai un frățior... Pe celălalt îl las pentru Joia viitoare, când vreau să mă duc la match-ul de box...**

Pe patul morții

Există o întreagă literatură în jurul ultimelor clipe ale oamenilor celebri. Biografii au înfrumusețat agonia celebrităților, atribuindu-le câte-o vorbă genială, a cărei autenticitate e foarte îndoelnică. Ultimele cuvinte ale lui Napoleon ar fi fost „Franța... Armata...", în vreme ce Henri Heine și-a dat sufletul suspinând „Flori... flori"..

Poetul Dimitrie Anghel, care a iubit cafeneaua, trăind ani întregi prin cafenelele Parisului, a rostit înainte de-a muri doar atât:

— Țal! Plata, că plec!

Și a plecat...

O problemă dificilă

Profesorul de matematici e un tip ciudat. Adeseori pune asemenea întrebări elevilor, încât sunt serioase indicații că bietul profesor nu e în toate mințile.

Profesorul: **Fiți atenți. In această călimară sunt cincizeci de grame de cerneală. In fiecare minut se evaporează un gram... Cu datele acestea să aflați ce vârstă am eu!**

In clasă se făcu tăcere. Problema părea cu neputință de rezolvat.

Profesorul: **Georgescu Mihai.**

Georgescu: **Nu știu, domnule profesor.**

Profesorul: **Gavrilescu Vasile! Ei, ce vârstă am?**

Gavrilescu: **Nu știu, domnule profesor.**

Profesorul: **Ei, Gheorghiu Ion, ce vârstă am? Ai socotit?**

Gheorghiu: **Da, domnule profesor. Aveți patruzeci de ani.**

Profesorul: **Bravo, Gheorghiu! Bravo! Exact! Dar ia spune-mi, cum ai socotit?**

Gheorghiu: **Foarte simplu, domnule profesor.**

Am acasă un frate pe jumătate nebun — și are numai douăzeci de ani!

RÂSUL ALTORA... IN VILEGIATURA

LA BAR

— Iți petreci de obiceiu concediul la mare?

— Niciodată. Mă duc totdeauna la munte.

— Păi atunci... când te speli?

(Gringoire)

LA BAE.

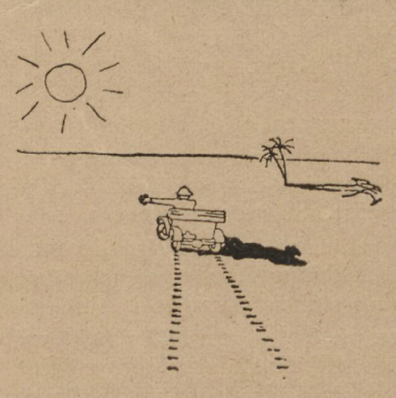
— Hai, Rojer! E o apă grozavă!

— Nu pot. Nu mă lasă mama.

— Păi, n'o să afle!

— Ba da. Tocmai azi e ziua când îmi face bae acasă.

(Punch)

PE PLAJA SAHAREI

Puterea obișnuinței.

(Marianne)

(L'oeuvre — Desen de Po

Vremea, an VI, nr. 297, 23 iulie 1933, p.12

Vremea, an VII, nr. 332, Pasti 1934, p.30

totuși înlătură și vindecă reumatismul.

Este o admirabilă plantă tropicală, din care se prepară un ceai pentru eliminarea acidului uric și contra acumulării lui în organism.

Acest anunț se adresează mai ales persoanelor cari au încercat fără succes toate medicamentele cunoscute, contra reumatismului.

Este un ceai din frunzele unei plante tropice, cunoscută sub numele de HERVEA și care se poate prepara de către ori și cine ușor și fără oboseală. După luarea acestui ceai, se simte de îndată o acțiune binefăcătoare care se manifestă din ce în ce mai pronunțat, până ce se obține o ușurare definitivă. Să se bea ceaiul HERVEA (al cărui gust este foarte plăcut) în fiecare dimineață și se va începe formarea de acizi în organism.

Comunicați numai decât adresa dv. exactă la farmaciile și drogueriile notate mai jos, pentru a vă trimite gratis și franco un pachet de probă și după ce vă veți asigura de efectul curator al ceaiului, îl puteți procura cu un preț moderat.

Scrieți la :

Farmacia Națională Coniver, Calea Victoriei 14, București.

Farmacia Brus-Straja, Calea Victoriei 36, București.

Farmacia Terenti, Iași.

De vânzare la toate farmaciile și drogueriile din țară.

Preț pentru public: pachet mic Lei 70, pachet mijlociu Lei 95, pachet mare Lei 135.

REFUZAȚI CONTRAFACERILE

In interesul consumatorilor ceaiului HERVEA, rugăm a refuza orice ambalaj care nu poartă numele.

Marca înregistrată.

HERVEA

Singurele, cari sunt veritabile

„INDUMIN"

Societate Anonimă Română pentru Intreprinderi Industriale și Miniere

D-nii acționari ai societății „Indumin", societate anonimă română pentru întreprinderi industriale și miniere, sunt convocați în adunare generală ordinară pentru ziua de 5 Aprilie 1934, ora 11, la sediul societății din București, strada Carol No. 10.

Ordinea de zi :

1. Aprobarea bilanțului și contului de profit și pierdere, încheiate pe ziua de 31 Decembrie 1933.

2. Descărcarea consiliului de administrație și cenzorilor de gestiunea lor pe exercițiul expirat.

3. Intrebuințarea beneficiului net.

4. Alegerea membrilor în consiliul de administrație al căror mandat a expirat.

5. Alegerea cenzorilor și cenzorilor supleanți pe exercițiul anului 1934.

D-nii acționari cari doresc a lua parte la adunarea generală ordinară vor trebui să depună acțiunile lor cel mai târziu până în seara zilei de 31 Martie 1934 la sediul societății din București, primind în schimb bilete de legitimație pentru adunarea generală ordinară.

Dacă în ziua de 5 Aprilie 1934 nu se va fi prezentat numărul de acțiuni prevăzut de statute, adunarea se va amâna pentru ziua de 12 Aprilie 1934, când se va ține în același local, la aceiași oră, cu aceași ordine de zi, cu oricare ar fi numărul acționarilor prezenți, fără o altă înștiințare.

In acest caz însă depunerea acțiunilor se va putea continua până în seara zilei de 7 Aprilie 1934.

Consiliul de administrație.

„RUCO"

Culori pentru industria pielei și grafice

Cerneluri tipografice convenabile Dr. Wicke

M. Mayer - Mirea

BUCUREȘTI I
Str. Dionisiei, 18

Telefon 2.39.49

O ZI PRIN STAȚIA GRIVIȚA

Clinica de vagoane. Cum se manevrează un tren. Aspecte sociale.

Curiozitatea poate să strice omului, curiozitatea poate însă să-l și instruiască, să-i descopere lucruri minunate.

Și care om nu-i curios ?

Cum curios din fire este și subscriitorul acestor rânduri și cum agitația aceasta a Bucureștiului cu mișcarea și circulația reglementată.... când pe dreapta, când pe stânga, trecând într'o zi — ca și în celelalte — pe unul din cele mai strâmte trotuare ale metropolei — noastre, am mai avut timp să-mi imaginez și următorarea năstrușnicie :

Ce-ar putea vedea un curios ca mine, plasat la o înălțime oarecare (în tot cazul și în loc sigur) pe arterele noastre de comunicație : străzi, trotuare, linii de tramvae, șini de drum de fier?...

Un spectacol minunat și rar al celei mai agitate activități omenești.

Curiozității aceștia, născută prin imaginație și în lipsă de un turn „Eiffel" bucureștean ca loc sigur în spațiu, negăsindu-i posibilitatea de realizare, — i-am dat totuși zilele trecute o satisfacție, într'un cadru mai restrâns, dar nu mai puțin interesant.

M'am gândit să văd „de jos" pentru mine și cetitorii... activitatea circulației pe rețelele de căi ferate care înconjoară Bucureștiul, dela loc la loc și apoi să mi-o imaginez cum s'ar petrece în același timp, sub ochii imaginației mele.... „de sus".

Mi-am fixat deocamdată un plan, stabilind unele puncte de reper: izvorul circulației vertiginoaselor noastre trenuri de călători și cel al liniștitelor și greoaelor convoaie de marfă.

Aceste două puncte : București-Griviția, gara de formare a tuturor trenurilor de călători; București-Triaj, gara de triare a trenurilor de marfă.

O „descindere" la fața locului în fiecare din aceste două puncte unde se prefac, se aleg și se compun, îndrumându-se ticluite, curate și cochete, garniturile trenurilor noastre de călători, era cea dintâi operație ce aveam de făcut.

PE PIAȚA DE MARMURĂ A STAȚIUNII

București-Griviția.

Iată una din cele mai agitate și mai mari gări ale Capitalei, și care totuși e foarte greu s'o descoperi în București.

Tramvaiul 6 prelungit dincolo de cimitirul Sfânta Vineri, te duce la această gară, dar trebue mai întâi să ai oarecari preciziuni, asupra punctului unde trebue să descinzi.

Abundența unor șepci roșii, purtate de ceferiștii noștri pe care-i zării cu coșuletele și lădițele lor cunoscute în mâini, mi-a dat să înțeleg că sunt pe drumul cel bun.

Mărturisesc că, străin de agitația unei gări mari, altfel decum o știm în București-Nord, unde cochetele garnituri stau și așteaptă liniștite rândul de plecare, sau sosesc năbădăioase și grave din depărtări, cu mulțimea nervoasă și zgomotoasă a peroanelor, nu mai îmi închipuiam o altă agitație, de altfel.

Aci, însă, e altceva.

Inchipuiți-vă că, la un moment dat, vedeți toate acele trenuri cu cari ați sosit pleacă din Gara de Nord, desfăcute, desperechiate, mișcate bucată cu bucată, frământându-se în zeci de feluri să-și ia o altă formă,—aceia care vă convine ca să plecați cu ele la drum pentru a îndeplini atâtea și atâtea condiții ce le puneți tacit dar imperios odată cu cumpărarea biletului: să fie aerisit, să n'aibă ploșnițe, să fie cald iarna, dacă se poate, să fie răcoros vara; să fie cu geamurile șterse, cu perdele, cu roțile sigure, să meargă repede și să oprească cât mai rar, acolo unde i se face omului călător, sete doar, în sfârșit tot ce ceri dela o bucătăreasă bună, când ești mai năzuros la mâncare...

Bucătăria Bucureștiului Nord, e iubiți călători ai rapidelor, acceleratelor, personalelor noastre, de eri, de azi și de mâine, București-Griviția.

O bucătărie mare, mare, care veșnic gătește și pregătește tot ce gustul și nevoia traficului de călători pretinde mai bun, mai sigur, mai confortabil, mai repede.

O neîntreruptă mișcare de mașini cu mișcări greoaie, pliictisite par'că aci sunt osândite la mișcări încete și încătușate, dornice de goană și de drum drept și deschis.

O mișcare de trenuri cari nu se mai sfârșesc și pe care nu le mai cunoști, cum stau cuminți, supuse pentru aranjare, pentru țesălatul lor înainte de a intra la peronul laarg și curat de unde vă veți urca.

O mișcare agitată de oameni, de semnale, de înțelegeri onomatopeice între un post și altul care dirijează mișcările acestea de dute-vino, scurte, concise, repezi, cari amețesc pe incumetatorul profan în ale C. F. R.-ului, ce a pășit în zona aceasta de frământare și de muncă încordată.

Intr'o mare fabrică, mașinele fixe, ascultătoare și supuse mâinii omului, obligă și pe acesta a se mișca într'un cadru mai restrâns.

Punctele de activitate, ca vâltori în apa mării, se definesc ici sau colo, dând nota unei stabilități a mișcării care se petrece acolo.

Intr'o gară cu mișcarea febrilă, cu circulația deasă, activitatea ei se lărgește, se întinde pe toată suprafața acelei gări, mișcarea e în adevăr „mișcare", agitația sporește, și-a omului și-a mașinei, într'o continuă trepădare. Vigilența și precizia în mișcări, sunt nervii cari încordează pe toți cei ce iau parte la această mișcare.

Am urmărit mai multe ore în șir frământarea aceasta în București-Griviția.

Purtat pe liniile de primire, pe cele de manevră, de formație fiecare cu denumirea ei, am asistat la un post unde un singur acar, căruia sunări des repetate ale altor posturi mai depărtate îi făceau comunicări de mișcări ce se efectuau acolo, „consimțăminte" ce i se cereau de a se putea face mișcări, avizări de mișcări de vehicule și la cari răspundeau scurt, precis, într'un jargon pur ceferist, neînțeles de mine, neputânnd să scot nici un sens din expresiile lui.

— „Dela 5 pe 2 pân'la distanță".

Care era 5, ce era 5, unde pe 2 ?? — mister...

„Dela triunghiu pân'la 6, cu 75"...

„Să vie", răspundea grav omulețul meu.

„Mașina lui 63 până la 3".

„De la 1 pe diagonală 505, cu comandă".

„Cabina ? Liber ?

Ce-i răspundeau ceilalți în pâlnia telefonului, nu puteam să înțeleg și să aflu; agitând ștegulețul roș, făcea un semnal ; alți acari păzind macaze așezate unul lângă altul, la semnalul lui începeau să trântească, să răstoarne ghiulele cunoscute și un tren plecă, o mașină se oprea, alta dădea un semnal.

Mă uitam nedumerit la omul acesta simplu dar grav în meseria ce îndeplinea, de care ascultau namilele acelea de mașini, de convoaie și care mânuia cu atâta ușurință vocabularul acesta cabalistic și-l vedeam cu ce atenție urmăria mișcările vehiculelor din jurul său, cum transmitea atâtea ordine cari se ascultau și se executau prompt; numai prin agitarea șteguletului roș, cu două, trei cuvinte spuse răspicat și sigur.

„I tan, i epi tan" — îmi vine în minte, o expresie lacedemoniană. Laconismul. Mari filologi, ce nu veți găsi aci, pentru a complecta dicționarele voastre ?

Ce prodigioasă memorie și atenție!

Ochiul și urechea subșefului de serviciu, urmăreau atent comenzile lui și tot așa de scurt, îi dădea ordine în acelaș jargon :

„Partea III pe 4, manevră la CB".

„504 la 3 jos".

„Mașina lui 902 dela 1, după cursă, pe 5 pân'la 3".

Cebeul dela „4" (numărul postului) primea, înregistra și transforma în pâlnia telefonului lui, de comandă, în ordine repezi și sigure, altor posturi pe cari cu învârtituri variate ale mânerului respectiv, îi trezea, îi chema pe cei depărtați cari, supuși, răspundeau dintr'alte puncte ale gării unde se petreceau alte mișcări.

Alte posturi, cu același țârâit sacadat și strident al tefefonului — unul lung, unul scurt — il chemau și pe el, îi raportau, întreba pe subșef, primea ordin și el le răspundea numai decât :

„Pân'la distanță la 3 bis".

„Pe deșeu".

„Tine'o la tine".

Ce se petrecea acolo, departe sau aproape, nu-mi dădeam seama; dar una după alta, mașini; una după alta garnituri, vagoane, se mișcau, se încrucișau, alergau, porneau, stăteau la puncte ce le fuseseră indicate, într'o ordine atât de precis stabilită, deși ți se părea că una se va lovi de alta, din clipă în clipă.

Alți acari, cu fanioane în mâini, cu mișcări agitate, întorceau macazele, aruncau repede o privire scurtă asupra inelor, controlând poziția, vehiculele treceau fiecare pe linia destinată, trase de mașini pufăind, troscănind a fier, duduind de cutremura pământul.

Am observat fix pe unul din ei. Cu o dexteritate în care par'că nu era nici o sforțare fizică, răsturna dintr'o parte în alta „ghiuleaua" acului schimbător a liniei pe care trebuia să vie vehiculul.

Și e doar o greutate „ghiuleaua". La prima încercare, am constatat că e nevoe de-o forță spre a o răsturna și îmi dădui seama cât efort și îndemânare trebuesc omului acestuia.

„Sunt ace de mână, în punctele cele mai grele ale stației, cari se întorc de 50—60 de ori de același acar", îmi spunea d. Theodorescu șeful gării.

Un sbârnâit de telefon în cabina subșefului. Chema pe șeful gării. Transmitere de ordine.

— „Alo! da. Șeful gării".

— „Da, am onoare! Salonul 103 la 35 semnal".

— „Destinația, vă rog" ?

— „Da, foarte bine : imediat.

Receptorul s'a lăsat jos. Un ordin scurt: „Mașina dela partea IV, sal. 103 la 35. Sunați remiza. Tonajul la depou"...

In două minute o mașină se desprinse dela altă garnitură, cu o echipă de manevră și la un semnal și o comandă scurtă: „La atelier, salonul 103, „puneți-l la acumulatori"; începe un nou aspect al manevrei.

Telefoanele posturilor între cari urma să se petreacă mișcarea comandată, fură chemate cu sunete variate, mașina alunecând pe linia destinată. Fanioanele se agitau, semnalizând mașina, liberă să treacă la acest semnal prin dreptul fiecărui post.

Lucrul se petrecuse uimitor de repede.

Aranjate pe linii, garniturile pregătite stau unele lângă altele, gata de plecare, așteptându-și rândul și făcându-și toaleta.

Echipe de lucru se îndeletnicesc cu curățenia.

Găleți de apă, cu o anumită soluție, în care se înmoaie o perie, spală exteriorul fiecărui vagon. Fiecărei echipe îi sunt orânduite un anume număr de vagoane din anume garnituri. In același timp, alții încearcă frânele, ciocănesc, cară saboți, îi potrivește pe bandajele solide ale roților, îi „ajustează", clănțănind din pârghii de fer până ce-i potrivește.

Alții cu găleți de unsoare pe care o tarnă în tăvi de tinichea, lasă capacele cutiilor de grăsime, scot penițele îmbibate de unsoare, le spală cu mâinele muiate în uleiu, le curăță frumos, le potrivesc așezându-le la un loc sau înlocuindu-le, după ce le examinează atent ca pe un om care se plânge unui doctor că-i bolnav.

Toarnă ulei, lasă căpăcelul cutiei, strânge șurupuri și lucrul e făcut. Și așa mai departe.

Ce atenție, ce distribuție a muncii, făcută cu rost și hărnicie!

Căldărarii, puitori de apă, cu lanțuri de sârmă, terminate cu ciduri mari, urcați pe vagon, primesc dela cei de jos găleata cu apă și alimentează rezervoarele vagoanelor.

Femei guralive și certărețe, s'amestecă printre bărbații tăcuți și trebci, cu căldarea prinsă în îndoitura brațului și rezemată în suportul cotului, urcă în vagoane și se apucă de măturat, de scuturat, de șters perdele, perne, geamurile.

Tinere, ori mature, le-auzi cântând pe unele fox-troturi în vâltoarea prafului ridicat de măturile care zoresc curățenia.

Un alt vagon, alături, gălăgie: o ceartă.

— „Ah ! n'ați ascultat o ceartă între aceste femei", îmi spuse domnul Theodorescu.

„Un vocabular, cu invective nemai auzite se încrucișează dela o garnitură la alta, de la un capăt de vagon, la altul".

„Discuției între două, i se atașează și altele, până ce se formează două tabere. Unele ascultă, altele răspund. Atacă cum s'ar zice ; apoi rolul se schimbă".

„Când o tabără prididește pe cealaltă, fiindcă are „fericirea" să aibă între ele una mai tare în gură, dialogul se schimbă în zarvă, autentic de mahala".

„Ia sboară care o mătură, care se lovește de vre-un perete al vagonului; sau vre-o căldare din care apa de spălat trebuia primenită, își face și ea serviciul ad-hoc".

„Finalul e sosirea revizorului sau trecerea vreunui șef".

„O înjurătură bărbătească, solidă curmă gâlceava". „Și lucrul merge mai departe, cântecele reîncep.

— Nu mi-a spus mai mult, mai amănunțit d. Theodorescu, dar cred că trebue să fie... interesant.

O scenă impresionantă însă, a fost lucrul făcut de o echipă de oameni ce i-am întâlnit.

Cu niște curele late de pânză sau de piele, prinse de după gât, călcând rar și greu sub povara ce duceau, târâtiva inși pe o targă o cutie mare, pe care apoi au introdus-o în cutia de lemn de sub podeaua unui vagon.

Era o cutie de acumulatori, adusă astfel dela uzina de încărcare, grea de 120—140 kgr. de câte 2 oameni și cari trebue să echipeze în acest mod vagoanele de călători pentru a putea să alimenteze lumina electrică.

Parcurg astfel distanțe apreciabile, printre garnituri, cu ocoluri mari, sau târându-le pe sub vagoane, cu opintiri obositoare greutățile acestea la fiecare vagon în parte.

Chinuitoare muncă.

GEORGE CARARA

CELE MAI MARI SUCCESE LITERARE

AU FOST LANSATE DE

EDITURA „ADEVERUL"

In preajma revoluției, vol. I, II, III și IV, de C. Stere, a lei 80.— fiecare volum

Răscoala, de Liviu Rebreanu, 2 volume Lei 160.—

Băiatul Popii, roman de T. Teodorescu-Branișteediția III-a Lei 80.—

Adela, de G. Ibrăileanu Lei 80.—

Europolis, de Jean Bart lei 80.—

Aventurile Șahului, de M. Sadoveanu Lei 50.—

Locul unde nu s'a întâmplat nimic, de M. Sadoveanu Lei 60.—

In căutarea mea, de Demostene Botez Lei 60.—

Destăinuirile Colonelului Mihu, de C. Manolache Lei 40.—

Nadia, de Olga Monta Lei 40.—

Memorii, de Agatha Bârsescu Lei 70.—

Camere mobilate, de Damian Stănoiu Lei 60.—

Regine încoronate, de M. S. Regina Maria, 2 volume Lei 160.—